



**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**İLKOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMININ SINIF ÖĞRETMENLERİNİN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Süleyman ÖZCAN

Zonguldak 2025

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**İLKOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMININ SINIF ÖĞRETMENLERİNİN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

**Hazırlayan
Süleyman ÖZCAN**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi. Hüseyin ÇEVİK**

Zonguldak 2025

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda ve basımda enstitü tez yazım ve basım yönergesine uygun davranıldığını taahhüt ederim.

Süleyman ÖZCAN

02.06.2025

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında 223282104013 numaralı Süleyman ÖZCAN'ın hazırladığı “**İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi**” başlıklı Yüksek Lisans Tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 22/05/2025 Perşembe günü saat 15:30'da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına ~~Oy Çokluğuyla~~ / Oy Birliğiyle karar verilmiştir.

Doç. Dr. Cevat EKER

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÇEVİK

(Tez Danışmanı)

Üye

Doç. Öğr. Şenol ORAKÇI

Üye

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 20...

Prof. Dr. Yücel NAMAL

Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum : ZBEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı
Tez Başlığı : İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi
Tez Yazarı : Süleyman ÖZCAN
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÇEVİK
Türü, Yılı : Yüksek Lisans, 2025
Sayfa Adedi : 65

Bu çalışma, ilkokul sosyal bilgiler dersi öğretim programını sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için sınıf öğretmenlerinin ilkokul sosyal bilgiler dersi öğretim programının kazanım, içerik, öğrenme öğretme süreci ve değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşleri toplanmıştır. Araştırmanın örneklerini Ankara ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan 394 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın amacına ulaşmak için sınıf öğretmenlerinin ilkokul sosyal bilgiler dersi öğretim programının kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyet, kıdem, mezun olunan okul türü, branş, program hakkında bilgi edinme durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Veriler, Kılıçoğlu (2007) tarafından literatüre kazandırılan “Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Değerlendirilmesi” anketi aracılığıyla toplanmış ve SPSS programı ile analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel analizler (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında, iki grup arasındaki normal dağılım gösteren parametrelerin karşılaştırılmasında Bağımsız Örnekler t testi, ikiden fazla grup arasındaki normal dağılım gösteren parametrelerin karşılaştırılmasında ise Tek Yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Ayrıca, anlamlı farklılıklara yol açan grubun tespit edilmesinde Tukey testi uygulanmıştır. Araştırma bulguları, öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programına ilişkin görüşlerinin cinsiyet temelinde farklılık göstermediğini, ancak mesleki kıdem yıllarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık sergilediğini ortaya koymuştur. Mesleki deneyimin artmasıyla birlikte, öğretmenlerin program hakkındaki görüşlerinin daha olumlu bir yönde değiştiği gözlemlenmiştir. Cinsiyet, mezun olunan fakülte ve branş gibi demografik değişkenlerin öğretmenlerin görüşleri üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programını değerlendirmede ortak bir bakış açısına sahip olduklarını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

ABSTRACT

Institution : ZBEU, Institute of Social Sciences, Department of Education Programs and Instruction
Thesis Title : Evaluation of Primary School Social Sciences Curriculum According to the Opinions Of Classroom Teachers
Thesis Author : Süleyman ÖZCAN
Thesis Adviser : Assist. Prof. Dr. Hüseyin ÇEVİK.
Type, Year : MSc Thesis, 2025
Number of Pages : 65

This study aims to evaluate the primary school social studies curriculum in line with the views of classroom teachers. In order to achieve this aim, the opinions of classroom teachers on the acquisition, content, learning-teaching process and evaluation dimensions of the primary school social studies curriculum were collected. The sample of the study consisted of 394 classroom teachers working in schools affiliated to the Ministry of National Education in Ankara. In order to reach the aim of the research, it was examined whether the opinions of classroom teachers on the acquisition, content, learning-teaching process and evaluation dimensions of the primary school social studies curriculum showed a significant difference according to gender, seniority, type of school graduated from, branch, and information about the curriculum. The data of this study were collected through the “Evaluation of the Social Studies Curriculum” questionnaire introduced to the literature by Kılıçoğlu (2007). The data collected through the questionnaire were analyzed with SPSS. descriptive statistical analyses (frequency, percentage, mean, standard deviation) were used to evaluate the research data. In the comparison of quantitative data, in the case of two groups, Independent samples t test was used for inter-group comparisons of normally distributed parameters, in the case of more than two groups, One way Anova test was used for inter-group comparisons of normally distributed parameters and Tukey test was used to determine the group causing the difference. The findings of the study revealed that teachers' views on the social studies curriculum did not vary according to gender, but differed according to years of professional seniority. As professional experience increases, teachers' views on the curriculum change positively. It was seen that demographic factors such as gender, graduated faculty and branch had no significant effect on teachers' opinions. These results show that teachers have a common understanding in evaluating the social studies curriculum.

Keywords: Classroom Teacher, Social Studies, Social Studies Curriculum

ÖN SÖZ

Bu araştırma, ilkokul düzeyinde uygulanan Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının, sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Sosyal Bilgiler dersi, bireylerin toplumsal yaşama uyum sağlamaları, toplumsal bilinç kazanmaları ve demokratik değerleri içselleştirmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle öğretim programlarının öğretmenlerin bakış açısıyla değerlendirilmesi, eğitim sürecinin etkinliğini artırmak adına önemli bir katkı sunmaktadır.

Tez sürecinde bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren, çalışmanın her aşamasında desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÇEVİK'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Onun rehberliği, akademik bir bakış açısı kazanmamda büyük rol oynamıştır. Ayrıca tezimin her aşamasında bilgi ve deneyimleri ile yanımda olan dostum Dr. Öğr. Üyesi İhsan METİNNAM'a çok teşekkür ederim.

Çalışmaya katkı sunan, anket ve görüşme süreçlerine gönüllü olarak katılan kıymetli sınıf öğretmenlerine de teşekkürlerimi iletirim. Onların içten paylaşımları, bu araştırmanın temel dayanağını oluşturmuştur. Bu sürece manevi desteğiyle katkıda bulunan çocuklarıma ve tüm sevdiklerime de teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışmanın, ilkokul Sosyal Bilgiler öğretim programının geliştirilmesine ve alana katkı sunacak yeni araştırmalara ışık tutması dileğiyle...

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1
1. GENEL BİLGİLER.....	3
1.1. Araştırmanın Amacı	3
1.1.1. Problem Cümlesi	3
1.1.2. Alt Problemler	3
1.2. Araştırmanın Önemi	4
1.3. Sayıtlar	5
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Tanımlar	5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1. Sosyal Bilgiler Eğitimi	6
2.2. Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilimler	9
2.2.1. Sosyal Bilgilerin Ülkemizdeki Gelişimi.....	12
2.2.2. Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçları	13
2.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Amaçları.....	14
2.4. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Genel Amaçları	18
2.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Etkili Olan Faktörler	20
2.5.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretmen Faktörü	20
2.5.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğrenci Faktörü.....	24
2.6. Sosyal Bilgiler Eğitim Programı ve Programın Yapısı	25
2.6.1. Programdaki Değerler	26
2.6.2. Programdaki Yetkinlikler	27
2.6.3. Programdaki Beceriler	28
3. ANKET ANALİZİ	29
3.1. Araştırmanın Modeli	29
3.2. Evren ve Örneklem	29
3.3. Veri Toplama Araçları	31
3.4. Verilerin Analizi.....	32
4. ÇALIŞMA BULGULARI.....	35
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bilgiler	35
4.1.1. İkinci Alt Probleme İlişkin Bilgiler	38

4.1.1.1. Katılımcıların Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılık Analizi	38
4.1.1.2. Katılımcıların Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Mesleki Kıdem Yıllarına Göre Farklılık Analizi	39
4.1.1.3. Katılımcıların Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Mezun Olunan Okula Göre Farklılık Analizi	40
4.1.2. Katılımcıların Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Branşlarına Göre Farklılık Analizi	42
4.1.3. Katılımcıların Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Öğretim Programıyla İlgili Bilgiyi Edinme Şekillerine Göre Farklılık Analizi	42
SONUÇ	44
KAYNAKÇA	52
EKLER	56
Ek 1: Milli Eğitim Bakanlığı İzinleri İçin Üniversiteye Yazılan Dilekçe	56
Ek 2: Etik Kurul Onayı	57
Ek 3: İlkokullarda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Anketi	58
Ek 4: Anket Kullanım İzni	61
Ek 5: Milli Eğitim İzin Üst Yazılar	62
ÖZ GEÇMİŞ	64

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	29
Tablo 3.2: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Yıllarına Göre Dağılımı.....	30
Tablo 3.3: Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Olunan Okula Göre Dağılımı	30
Tablo 3.4: Sınıf Öğretmenlerinin Branşlara Göre Dağılımı	31
Tablo 3.5: Sınıf Öğretmenlerinin Uygulanmakta Olan Eğitim Programı İle İlgili Bilgilerini Edindikleri Yere Göre Dağılımı	31
Tablo 3.6: Güvenilirlik Analizi.....	32
Tablo 3.7: Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	33
Tablo 4.1: Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Görüşlerinin Analizi.....	35
Tablo 4.2: Katılımcıların İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılık Analizi	38
Tablo 4.3: Katılımcıların İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Mesleki Kıdem Yıllarına Göre Farklılık Analizi.....	39
Tablo 4.4: Katılımcıların İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Mezun Olunan Okula Göre Farklılık Analizi ...	41
Tablo 4.5: Katılımcıların İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Branşa Göre Farklılık Analizi.....	42
Tablo 4.6: Katılımcıların İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Programla İlgili Bilgiyi Edinme Şekline Göre Göre Farklılık Analizi	43

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
akt.	: Aktaran
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
N	: Frekans
Ort.	: Ortalama
s.	: sayfa sayısı
Sig.p.	: Anlamlılık Değeri
ss.	: sayfa aralığı
Std. Hata	: Standart Hata
Std. Sapma	: Standart Sapma
TYÇ	: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
vb.	: ve benzeri

GİRİŞ

Eğitim programları, bireylerin topluma uyum sağlayabilen, düşünen, sorgulayan ve demokratik değerlere sahip bireyler olarak yetişmelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin toplumsal yaşamı tanımaları, hak ve sorumluluklarının farkına varmaları, tarihî ve kültürel miraslarına sahip çıkmaları açısından temel bir ders niteliği taşımaktadır (Öztürk, 2012). İlkokul düzeyindeki Sosyal Bilgiler öğretim programı, öğrencilerin yaş düzeylerine uygun etkinliklerle, bireysel farkları gözetererek yapılandırılmıştır. Ancak, bu programın uygulamadaki başarısı büyük ölçüde sınıf öğretmenlerinin görüş ve uygulamalarıyla şekillenmektedir (Demircioğlu, 2004). Bu nedenle, öğretim programlarının etkililiğinin değerlendirilebilmesi için öğretmen görüşlerinin dikkate alınması, programın güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerinin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir (Varış, 1996).

Sosyal bilgiler dersi, ilkokul eğitiminde öğrencilerin toplumla ve çevreleriyle olan ilişkilerini anlamalarına, sosyal değerler ve kültürel normlar hakkında bilgi sahibi olmalarına katkıda bulunan temel bir ders olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de eğitim sisteminde önemli bir yeri olan sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeyi, tarihsel ve kültürel bilinci artırmayı ve demokratik değerlerin yerleşmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, sosyal bilgiler dersinin etkin bir şekilde öğretilmesi için geliştirilen öğretim programları büyük bir önem taşımaktadır.

Son yıllarda, eğitim politikaları ve öğretim programları sürekli olarak güncellenmekte ve yenilikler içermektedir. Bu değişimlerin temelinde, eğitim kalitesini artırmak ve öğretim süreçlerini daha etkili hale getirmek amacı yatmaktadır. Ancak, her yenilik ve değişim öğretmenler tarafından aynı şekilde algılanmamaktadır. Özellikle sınıf öğretmenlerinin, öğretim programlarının uygulanabilirliği, etkinliği ve içerdiği yenilikler hakkında sahip olduğu görüşler, programın başarıyla uygulanıp uygulanmadığını belirlemede kritik bir rol oynamaktadır.

Sosyal bilgiler dersi, ilkokul düzeyinde öğrencilerin toplumsal, kültürel ve çevresel farkındalıklarını geliştirmeyi amaçlayan önemli bir ders olmasına rağmen,

programın sınıf öğretmenleri tarafından nasıl değerlendirildiği ve uygulamada karşılaşılan sorunların neler olduğu yeterince araştırılmamıştır. İlkokul sosyal bilgiler programının içerik, yöntem, kazanımlar ve uygulama süreçleri açısından sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi, programın etkinliğini artırmada ve uygulama sürecini iyileştirmede kritik bir rol oynayabilir. Ancak sınıf öğretmenlerinin programla ilgili yaşadığı zorluklar, programın hedeflere ne derece hizmet ettiği, kullanılan öğretim yöntemlerinin uygunluğu ve öğrencilerin kazanımlarıyla ilişkisi gibi konular, literatürde sınırlı düzeyde ele alınmıştır. Bu durum, ilkokul sosyal bilgiler programının sınıf öğretmenleri tarafından nasıl algılandığı ve sınıf öğretmenlerinin program algılarını etkileyen değişkenler anlamada bir eksiklik doğurmaktadır. Bu araştırmanın. problemini, sosyal bilgiler programının sınıf öğretmenleri tarafından algılanmasında cinsiyetleri, mesleki kıdem yılları, eğitim fakültesi mezunu olup olmadıkları, programla ilgili bilgileri edindikleri yer gibi farklı değişkenler arasındaki ilişkiye bağlı olarak değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri, bu görüşleri etkileyen değişkenlerin görüşleri üzerindeki etkisinin ortaya koyulması programın öğretim hedeflerine ne kadar ulaştığını, hangi alanlarda iyileştirmelere ihtiyaç duyulduğunu ve öğretim sürecinin kalitesini artırmak için ne tür değişikliklerin yapılabileceğini belirlemede önemli bir kaynak olabilir.

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin ilkökul sosyal bilgiler dersi öğretim programının kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme boyutları hakkındaki görüşleriyle cinsiyet, mesleki kıdem, mezun olunan okul türü, branş ve program hakkında bilgi edinme durumları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Sınıf öğretmenlerinin ilkökul sosyal bilgiler dersi öğretim programının kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme boyutları hakkındaki görüşleriyle cinsiyet, mesleki kıdem, mezun olunan okul türü, branş ve program hakkında bilgi edinme durumları arasında bir ilişki var mıdır?

1.1.2. Alt Problemler

1) İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

2) İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri:

a) Cinsiyet

b) Kıdem

c) Mezun olunan okul türü

d) Branş

e) Program hakkında bilgi edinme durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Sınıf öğretmenlerinin bireysel ve mesleki özellikleri, ilköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programının kazanımlarına, içeriğine, öğrenme-öğretme süreçlerine ve değerlendirme boyutuna yönelik algılarını ve değerlendirmelerini etkileyebilir. Bu faktörlere bağlı olarak öğretmenlerin programın içeriği, uygulanabilirliği ve etkinliği hakkında farklı görüşlere sahip olması muhtemeldir. Sözü edilen bireysel özelliklerden cinsiyet, öğretmenlerin sınıf yönetimi, öğretim yöntemleri ve öğrenci başarıları üzerindeki yaklaşımlarını etkileyebilir. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri programa yönelik görüşlerini etkileyebilecek bir başka önemli değişkendir. Çünkü deneyimli öğretmenler ile mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin programı değerlendirme biçimleri farklı olabilir. Deneyimli öğretmenler, uzun yıllara dayalı bir karşılaştırma yaparak programın gelişimi ve uygulanabilirliği konusunda daha derinlemesine analizler sunabilirken, yeni öğretmenler ise programın çağdaş gerekliliklere uygun olup olmadığını değerlendirebilir. Öte yandan, mezun olunan okul türü sınıf öğretmenlerinin öğretim programına ilişkin görüşlerinde etkili olabilir. Bu nedenle, eğitim fakülteleri ile fen-edebiyat fakültelerinden pedagojik formasyon alarak mezun olan öğretmenler arasında program algısı değişebilir. Farklı fakültelerden mezun olan öğretmenlerin eğitim programına yönelik yaklaşımlarını incelemek, öğretmen yetiştirme süreçlerinin etkinliğini anlamak açısından önemlidir. Bir diğer önemli değişken ise sınıf öğretmenlerinin geldikleri branşlardır. Burada branşla kast edilen farklı branşlardan sınıf öğretmenliğine geçmiş öğretmenlerdir. Sınıf öğretmenleri genel eğitim verirken, farklı branşlardan sınıf öğretmenliğine geçmiş bazı öğretmenler özellikle sosyal bilgiler dersine daha fazla odaklanmış olabilir. Branş farklılıkları, öğretim programının algılanma biçimini etkileyebilir. Öğretmenlerin programla ilgili bilgi edindikleri kaynaklar da önemlidir. Öğretmenlerin program hakkında ne kadar bilgi sahibi oldukları, uygulama sürecindeki başarılarını doğrudan etkileyebilir. Programı daha iyi tanıyan öğretmenler, programın güçlü ve zayıf yönlerini daha bilinçli bir şekilde değerlendirebilir. Öğretmenlerden alınan geri bildirimler, ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programının daha etkili ve uygulanabilir hale getirilmesine yardımcı olabilir. Cinsiyet, mesleki kıdem, mezun olunan okul türü, branş ve programla ilgili bilgi edinme durumu gibi değişkenlere bağlı olarak öğretmenlerin görüşlerinin analiz edilmesi, programın eksikliklerini ve güçlü yönlerini ortaya

koyarak eğitim politikalarının belirlenmesine katkı sağlayabilir. Bu tür bir analiz, eğitimde fırsat eşitliği, öğretmen eğitimi politikaları ve müfredat geliştirme süreçleri açısından kritik veriler sunarak sosyal bilgiler öğretiminin daha etkili hale getirilmesine olanak tanır. Bu araştırmanın bu yönlerden bir önem taşıdığı düşünülmektedir.

1.3. Sayıtlar

Araştırmada kullanılan veri toplama aracının araştırmanın amacına uygun olduğu, örneklemin evreni temsil edebilir nitelikte olduğu ve örnekleme yer alan katılımcıların ankete verdikleri yanıtların doğru ve samimi cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma, örnekleme yer alan 394 sınıf öğretmenin sosyal bilgiler dersi öğretim programı değerlendirme anketine verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Sosyal Bilgiler Eğitimi: NCSS'ye (National Council for the Social Studies - Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi) göre sosyal bilgiler eğitimi, bireylerin demokratik bir toplumda bilinçli ve etkin vatandaşlar olarak yer almalarını sağlamak amacıyla sosyal bilimlerden ve beşeri bilimlerden yararlanan disiplinler arası bir alan olarak tanımlanmaktadır (NCSS, 1992).

Öğretim Programı: Öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2024).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sosyal Bilgiler Eğitimi

Toplumun modern yapısını inşa etmek ve bireylerin modern kimliğini şekillendirmekte en güçlü araçlardan biri olarak kabul edilen eğitim, literatürde çeşitli tanımlarla karşımıza çıkar. Bu tanımlar, eğitimin insanları sağlıklı bir şekilde geliştiren süreci anlamamızı kolaylaştırır.

Geniş bir perspektifle bakıldığında, eğitim, bireyin yaşantılarından yola çıkarak olumlu yönde davranış değişiklikleri gerçekleştiren bir süreç olarak tanımlanabilir. Bu kapsamlı tanıma göre, eğitimin üç temel özelliği bulunmaktadır: süreç olması, davranışlarda değişiklikler meydana getirmesi ve bu değişikliklerin bireyin yaşantıları sonucunda ortaya çıkması (Erden, 2012).

Eğitim sürecinin sonucunda, bireyin algılarında, tutumlarında, değerlerinde ve yeteneklerinde olumlu yönde bir değişim ve gelişim beklenir (Özdemir ve Yalın, 2000). Bu değişim, bireyin yalnızca bireysel gelişimine değil, aynı zamanda toplumsal bütünleşmeye ve sosyal kalkınmaya da katkı sağlar. Nitekim bireyin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarda kazandığı yeterlikler, onu hem kişisel yaşamında daha donanımlı bir birey hâline getirir hem de toplumsal yapının etkin bir üyesi olarak sorumluluk üstlenmesine olanak tanır. Eğitim, bireyde eleştirel düşünme, etik değerlere bağlılık, toplumsal duyarlılık ve yaşam boyu öğrenme eğilimi gibi temel yetkinliklerin gelişmesini destekleyerek, bireyin hem mikro düzeyde kendi yaşam kalitesini artırmasına hem de makro düzeyde toplumsal refahın yükselmesine hizmet eder. Bu bağlamda eğitim, yalnızca bilgi aktarımını değil, aynı zamanda bireyin tutum ve değer dünyasında köklü dönüşümler yaratmayı amaçlayan çok boyutlu bir süreçtir. Birey merkezli davranış değişikliklerinin yanı sıra, eğitimin temel amaçlarından biri de bireyi toplumun bir parçası haline getirmek ve toplumsal birliği sağlamaktır. Eğitim, bireyin bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimini destekleyen kuralları öğretir ve onları diğer fertlerle uyumlu bir şekilde geliştirir (Başaran, 1996).

Eğitim yoluyla bireyler, farklı kültürlere ve inançlara saygı duyan, hem kendi hem de diğerlerinin yaşamını önemseyen vatandaşlar haline gelebilirler (Edwards

& Fogelman, 2005). Ayrıca eğitim, bireyleri toplumun ihtiyaç duyduğu roller için hazırlar ve onların kişiliklerini bu rollerle uyumlu hale getirir (Fromm, 2011).

Bireyin toplum içinde huzurlu bir yaşam sürmesini sağlayacak değerleri, anlayışları ve yetenekleri şekillendirmek eğitimin temel amacını oluşturur. Bu bağlamda, eğitim sadece davranış değişikliğini değil, aynı zamanda bireyin mutluluğunu da hedefler (Erginer, 2018).

Günümüz toplumunda, bireyin mutlu bir yaşam sürmesi için sosyal ilişkilerinde başarılı olması ve sosyal hayatını düzenli bir şekilde yönetebilmesi önemlidir. Bu nedenle, sosyal bilgiler eğitimi, bireyi sosyal hayata hazırlamada kritik bir rol oynar ve önemli bir misyon üstlenir. Bilimsel gerçeklere dayanarak yapılan çeşitli tanımlar, sosyal bilgilerin çeşitli işlevlerine ve öğrenme alanlarına vurgu yapar ve eğitimin genel çerçevesini çizmektedirler.

Sosyal bilgiler eğitimi, bireyleri topluma entegre etmek ve onların vatandaşlık becerilerini geliştirmek için önemli bir araçtır. Eğitim, bireylerde olumlu davranış değişiklikleri yaratmayı ve onların kişisel gelişimlerini desteklemeyi amaçlar. Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) tarafından tanımlanan sosyal bilgiler eğitimi, demokratik toplumlarda bireylerin rolünü ve insan ilişkilerini inceleyen disiplinlerarası bir alan olarak görülür (NCSS, 1993). Bu eğitim, bireyleri bilgiye dayalı kararlar alabilen etkin vatandaşlar haline getirmeyi hedefler. Sosyal bilgiler eğitimi üç temel yaklaşımla ele alınır: "Yurttaşlık Bilgisi Aktarımı" bireylere kültürel mirası aktarmayı; "Sosyal Bilimler Olarak Sosyal Bilgiler" disiplinler arası bilgi ve becerileri geliştirmeyi; "Yansıtıcı İnceleme Alanı Olarak Sosyal Bilgiler" ise bireylerin sosyal sorunları tanımlama ve analiz etme yeteneklerini geliştirmeyi amaçlar. Bu yaklaşımlar, bireyleri toplumun aktif ve bilinçli bir parçası yapmayı hedefleyen eğitim sürecinin ana hatlarını çizer.

Amerika Birleşik Devletleri'nde önemli çalışmalar yapan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS), sosyal bilgiler eğitimini şu şekilde tanımlar: Sosyal bilgiler, demokratik bir toplumda bireyin rolünü ve insan ilişkilerini inceleyen, sosyal bilim alanlarını içeren bir faaliyet alanıdır (Öztürk & Otluoğlu, 2002).

Savage ve Armstrong'un (1996) tanımına göre, sosyal bilgiler; sosyal ve beşerî bilimleri harmanlayarak vatandaşlık becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bir

alandır. Bu program, antropoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyoloji gibi çeşitli disiplinleri beşeri ve doğa bilimlerinin içerikleriyle uyumlu bir şekilde bir araya getirir. Temel hedefi, kültürel çeşitlilik içeren demokratik bir toplumda gençlere, bilgiye dayalı ve mantıklı kararlar alma yeteneği kazandırmaktır. (Öztürk, 2012).

Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi tarafından yapılan bu tanımlar, farklı bilim camialarında çeşitli görüşlerin bulunduğu ortamda bir uzlaşma sağlamış ve Sosyal Bilgiler eğitimiyle ilgili genel bir anlayış oluşturmuştur.

Öztürk (2012) NCSS'nin tanımlarından ve Türk eğitim bilimleri camiasında yapılan tanımlardan ilham alarak Sosyal Bilgileri birleştiren bir tanım sunmuştur (Öztürk, 2012): "Sosyal bilgiler, değişen ulusal ve uluslararası koşullarda bilgi temelli kararlar alabilen etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan, sosyal ve beşeri bilimlerden gelen bilgi ve yöntemleri bir araya getirerek kullanan bir öğretim programıdır."

Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi'nde yapılan Savage ve Amstrong'un tanımına bakıldığında, Sosyal Bilgiler eğitime yönelik üç farklı yaklaşımın tanım içinde yer aldığı görülmektedir. İlk cümlede "Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgiler" yaklaşımı vurgulanırken, ikinci cümlede "Sosyal Bilimler olarak Sosyal Bilgiler" yaklaşımının ağırlıkta olduğu gözlemlenebilir. Üçüncü cümlede ise "Yansıtıcı araştırma olarak Sosyal Bilgiler" yaklaşımına işaret edilmektedir (Subaşı, 2014).

Sosyal Bilgiler eğitime yönelik şekillenen üç farklı yaklaşım şu şekilde açıklanabilir (Öztürk & Otluoğlu, 2002):

- Yurttaşlık Bilgisi Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler: Bu yaklaşım, Sosyal Bilgiler eğitiminin en köklü ve geleneksel anlayışıdır. Burada amaç, bireylere kültürel mirası aktararak, onları etkili bir yurttaş olarak milli değerlere sahip kılmaktır. Bireyler, belirli kalıplara sokulmaya çalışılırken, geçmişten gelen bilgiler, toplumdaki temel kurumlar, inançlar ve değerler verilir.

- Sosyal Bilimler Olarak Sosyal Bilgiler: Bu yaklaşımda temel hedef yine bireyin etkili bir yurttaş olmasıdır. Ancak burada öncelik, disiplinler arası bir

yaklaşımına verilir ve bireyin etkili bir vatandaş olması, Sosyal Bilimler alanındaki her disiplinde beceri, bilgi ve kazanımlara sahip olmasıyla ilişkilendirilir.

- Yansıtıcı İnceleme Alanı Olarak Sosyal Bilgiler: Bu yaklaşımda asıl amaç, bireylerin kişisel ve sosyal sorunları tanımlama, analiz etme ve sosyal konularda karar verebilme becerilerini geliştirmektir. Ders içeriği sadece tarih, coğrafya veya yurttaşlık bilgisini kapsamaz; aynı zamanda çağdaş dünya problemleri, evrensel toplum sorunları, yerel toplum sorunları ve sosyal beceriler gibi temel konuları da içerir.

2.2. Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilimler

Sosyal Bilgiler, bir ders sürecini tanımlar ve diğer bilim dallarından bağımsız olarak, kendine özgü bir bilim değildir. Başka bir disiplinin alt dalı da değildir. Sosyal Bilgiler, çeşitli bilim dallarının üzerinde durduğu konuları, yeni nesillere aktarmayı hedefleyen bir derstir. Bu derste ele alınan konular, yaşam deneyimlerine ve insanın yaşam tarzına dayalıdır (Duran, 2011). Sosyal Bilgiler, etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayarak sosyal bilim dallarının ürettiği bilgiyi kullanır. Sosyal bilimler ise insanı merkeze alan ve insanın yaşam deneyimlerini, insanın diğer insanlarla ve çevresiyle olan ilişkilerini temel alan bir bilimler grubudur (Safran, 2011).

Sosyal Bilgiler, bağımsız bir bilim dalı olmamakla birlikte, çeşitli bilim dallarının bilgilerini yeni nesillere aktarmayı amaçlayan bir ders sürecidir. Bu ders, etkin vatandaşlar yetiştirmeyi hedefler ve sosyal bilimler alanında elde edilen bilgileri kullanır. Sosyal Bilgiler kapsamında, tarih, coğrafya, antropoloji, sosyoloji, ekonomi, siyaset bilimi ve psikoloji gibi alanlardan elde edilen bilgiler işlenir. Bu alanlar, insanın geçmişini, çevresiyle ilişkilerini, toplumsal yapıları, ekonomik dengeleri ve psikolojik süreçleri anlamaya odaklanır. Öğrencilere, tarihsel olayları yorumlama, coğrafi bölgeleri anlama, toplumsal kurumları tanıma, ekonomik kaynakları yönetme ve vatandaşlık bilincini geliştirme konularında bilgi ve beceriler kazandırılır. Bu süreç, bireylerin hem kendilerini hem de toplumu daha iyi anlamalarına ve bilinçli kararlar alabilmelerine yardımcı olur.

Sosyal Bilgiler, insan topluluklarının yapısını, işleyişini ve tarihsel gelişimini anlamaya yönelik disiplinlerarası bir alandır. Bu kapsamda, tarihsel süreçlerin, coğrafi faktörlerin, kültürel dinamiklerin, ekonomik yapıların ve toplumsal ilişkilerin incelenmesi önem kazanmaktadır. Sosyal Bilgiler eğitimi, bireylere yalnızca bir dizi bilgi sunmakla kalmaz, aynı zamanda bu bilgileri analiz etme, eleştirel düşünme ve toplumsal olaylara farklı açılardan yaklaşma becerisi kazandırır. Tarih, geçmişin izlerini ve toplumların evrimsel süreçlerini anlamamıza olanak tanırken, coğrafya, çevresel etkenlerin toplumsal yapılar üzerindeki etkilerini inceler. Antropoloji, kültürel çeşitliliği ve insan davranışlarının evrimsel süreçlerini ele alırken, sosyoloji toplumsal yapıları, gruplar arasındaki etkileşimleri ve toplumsal normları araştırır. Ekonomi, üretim, dağıtım ve tüketim süreçlerini açıklayarak ekonomik sistemlerin toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini gösterir. Siyaset bilimi ise devlet yapıları, güç ilişkileri ve yönetim biçimlerinin toplumlar üzerindeki etkilerini analiz eder. Psikoloji, bireysel ve toplumsal düzeyde insan davranışlarını ve zihinsel süreçleri inceleyerek, toplumsal ilişkilerin dinamiklerini daha iyi anlamamıza yardımcı olur. Bu disiplinler, sosyal bilimler alanında derinlemesine bir anlayış geliştirmek için birbirini tamamlayan araçlar sunar ve bireylere toplumları daha iyi analiz etme ve toplumsal değişimlere yön verme becerisi kazandırır. Karasu Avcı ve Turan'ın (2025) 2024 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının öğretmenlerin görüşlerine göre disiplinler arası ilişkilerini incelediği çalışmasında, sosyal bilgiler dersinin öğretmenler tarafından 4. sınıf düzeyinde “siyaset bilimi, sosyoloji ve psikoloji, coğrafya, tarih, antropoloji, ekonomi” disiplinleriyle ilişkilendirildiği ifade edilmiştir.

Sosyal Bilgiler eğitiminin amacı, öğrencilere bu bilim dallarını entegre bir şekilde sunarak, toplumsal olayları çok boyutlu bir perspektiften değerlendirme ve çözümleme yetisi kazandırmaktır. Bu bağlamda, disiplinlerarası bir yaklaşım benimsenmesi, bireylerin toplumsal sorunları daha derinlemesine kavrayabilmesine olanak tanır.

Tarih, insanların algıladığı ancak uzmanlar tarafından henüz somut kanıtlarla desteklenmemiş olan bir geçmiş kavramıyla birlikte, uzmanlar tarafından belgelerle belirlenen ve yorumlanan bir diğer tarih boyutuyla iki farklı boyuta sahiptir (Özbaran, 2005). Sosyal bilgiler eğitiminde, temel amaç, uzmanlar tarafından

sunulan tarihi bilgilerin bireyler tarafından çeşitli açılardan yorumlanması ve bu yorumların sonuçlarının çıkarılmasıdır. Bu şekilde, bireyler tarihi sadece olayların sıralanması ya da isimlerin ezberlenmesi olarak değil, bilimsel kanıtlar ve belgeler ışığında tarihin nasıl yorumlanacağını ve geçmişteki olayların nedenlerini anlamayı öğrenirler (Çetinoğlu, 2013).

Coğrafya, farklı yerlerdeki fiziksel ve insanî olguların etkileşimini ve bu etkileşimin mekanı nasıl düzenlediğini inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlanabilir (Tümertekin & Özgüç, 2002). Bu bilgiler ışığında, bireyler hem kendi yaşadıkları bölgenin hem de diğer bölgelerin coğrafi, toplumsal ve kültürel özellikleri, sosyal ve ekonomik aktiviteleri, geçim kaynakları hakkında bilgi edinirler (Çetinoğlu, 2013).

Antropoloji, farklı tanımlara sahiptir ve Kuzey Amerika'da arkeoloji, dilbilim, kültürel ve fiziksel antropolojiyi kapsayan daha geniş bir disiplini ifade eder. İngiltere'de ise sosyolojiye daha yakın bir anlayışla toplum ve toplumsal yapıyı merkeze alan "sosyal antropoloji" terimi kullanılır (Özbudun, 2006). Bu bilim dalından elde edilen bilgilerle, bireyler geçmişten günümüze yaşam koşullarının nasıl değiştiğini anlayabilir ve insanın avcı-toplayıcı toplumlardan modern ve karmaşık yapıya olan evrimini kavrayabilirler (Çetinoğlu, 2013).

Sosyoloji, bireyler arasındaki ilişkilerin toplumları ve insanları nasıl etkilediğini inceler. Bu bilim dalı, bu ilişkileri bilimsel yöntemlerle araştırır ve bu süreçler hakkında veri toplamaya odaklanır (Pazarlı, 1970). Sosyolojiden elde edilen bilgilerle, bireyler aile, komşuluk, eğitim kurumları, sivil toplum örgütleri, devlet gibi toplumsal kurumlar ve bu kurumlardaki insanların rolleri, statüleri ve sorumlulukları hakkında bilgi sahibi olabilirler (Kılıçoğlu, 2009).

Ekonomi, insanların ve toplumların sonsuz ihtiyaçlarına karşılık sınırlı kaynaklarla en uygun dengeyi sağlamayı amaçlayan bir bilim dalıdır (Olalı, 1978). Mal ve hizmet dağıtımı ile kaynakların verimli bir şekilde paylaşılmasına odaklandığı için doğrudan insan hayatını etkiler. Bu bilim dalından elde edilen bilgilerle, bireyler kaynak edinme, tüketme ve para yönetimi konularında sorumluluk sahibi olabilirler. Nasıl kazanılacağı, nasıl harcanacağı ve nasıl tasarruf edileceği hakkında bilgi ve beceri kazanabilirler (Çetinoğlu, 2013).

Siyaset Bilimi, insanların kendilerini nasıl yönettiklerini araştıran ve kamu yönetimi, idari kurumlar, yasalar ve devletin işleyişini inceleyen bir disiplindir (Öztürk, 2012). Bu bilim, devletin, hükümetin, otoritenin, kanunların, anayasaların ve politikaların temel kavramlarını içerir. Bu bilgilerle donanmış bireyler, toplumsal hayatta karşılaşılabilecekleri sorunlarla daha etkili bir şekilde başa çıkabilirler ve daha bilinçli birer vatandaş olabilirler (Kılıçoğlu, 2009).

Psikoloji, insanın doğasını ve bu doğadan kaynaklanan davranışlarını açıklamayı amaçlayan, bireyin zihinsel süreçlerini ve davranışlarını anlamaya odaklanan bir bilimdir. Bu süreçte, insanın içinde bulunduğu sosyal, siyasi ve ekonomik koşulları da dikkate alır. Psikologlar, hem genetik kökenli hem de sonradan öğrenilen davranışlarla ilgilenirler; ancak odaklandıkları temel kavramlar, değerler, kişilik, öğrenme ve motivasyondur (Schultz, 2002). Psikoloji araçlarının kullanıldığı öğrenme ve öğretme faaliyetleri, bireyin kendine ve diğer insanlara ait kişilik özelliklerini, duyguları ve davranışları keşfetmesine ve açıklamasına yardımcı olur (Öztürk, 2012).

2.2.1. Sosyal Bilgilerin Ülkemizdeki Gelişimi

Türkiye'de Sosyal Bilgiler dersi, 1968 yılında tarih, coğrafya ve vatandaşlık konularına odaklanarak programa dahil oldu. Ancak zamanla, 1985, 1997, 2000 ve 2005 yıllarında çeşitli yeniliklerle bu program geliştirildi. Özellikle 2005 öğretim programı, önceki yıllardan farklı olarak öğrenci merkezli ve çeşitli sosyal bilim disiplinlerini içeren bir yapıya sahiptir. 1962 yılında, tarih, coğrafya ve vatandaşlık dersleri "Toplum ve Ülke İncelemeleri" adı altında birleştirildi, ancak bu birleşik ders için özel bir ders kitabı hazırlanmadı. Bunun yerine, öğretmenler, kendi getirdikleri tarih, coğrafya ve vatandaşlık kitaplarıyla dersi işlemeye çalıştılar. Sosyal Bilgiler adı, ilk olarak 1968'de literatüre girdi ve bu ders, 1975 yılından itibaren bütün ortaokullarda zorunlu hale geldi. Sosyal Bilgiler dersi, başlangıçta ABD'deki gibi tarih, coğrafya ve vatandaşlık konularına ağırlık vererek işlendi. Ancak 1985 yılında, ders "Milli Tarih", "Milli Coğrafya" ve "Vatandaşlık Bilgileri" olarak üçe ayrıldı. Sonraki yıllarda, eğitim sürecindeki değişikliklerle birlikte 2000 yılında program yeniden gözden geçirilerek küresel konular da dâhil edildi. 2004-2005 ve 2005-2006 yıllarında bazı okullarda yapılandırmacı bir yaklaşımı yansıtan pilot uygulamalarla, Sosyal Bilgiler dersi daha öğrenci merkezli bir yapıya kavuştu.

Bu yeni programda, öğrencilere yapılandırmacı bir öğrenme ortamı sunularak öğrencilerin aktif katılımı teşvik edildi (Kan, 2010).

2.2.2. Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçları

Sosyal Bilgiler dersi, demokratik değerleri benimsemiş, farklılıklara saygı gösteren, adil, eşitlikçi ve sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Aynı zamanda, birbirine bağlı, kültürel çeşitliliklere demokratik bir yaklaşım sergileyen gençlerin bilgi ve yeteneklerini geliştirmeyi hedefler. Sosyal bilgilerin temel amacı, birbirine bağımlı bir dünyada, kültürel çeşitliliğe sahip bir toplumda gençlerin bilgiye dayalı ve mantıklı kararlar alabilme becerilerini geliştirmektir (Öztürk, 2007, s.24). Bu ders ayrıca, geçmişi anlamayı ve günümüzle uyum sağlamayı kolaylaştırarak bireyleri donatır ve elde edilen bilgileri işleyebilmelerine ve geleceği geniş bir perspektifle planlamalarına yardımcı olur. Sosyal bilgiler sayesinde, harita yapımı ve okuma, kariyer planlama ve geliştirme, yatırım yapma ve çek defterini dengeleme, siyaset yapma ve oy kullanma, toplumda aktif ve sorumlu bir vatandaş olma gibi pek çok konu öğrenilir. (Kılıçoğlu, 2013, s.19).

İlköğretimde sosyal bilgiler dersinin en temel amacı, öğrencilere "toplumsal kimlik" kazandırmaktır. Burada asıl hedef, öğrencilerin "iyi bir vatandaş" olabilmeleridir. İyi bir vatandaş olabilmek için bireyin sorumluluklarını kavraması ve topluma duyarlı olması gerekmektedir. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin kendileri, aileleri, toplumları, yasaları ve devletiyle olan sorumluluklarını anlamalarına yardımcı olur ve çevrelerine nasıl katkı sağlayabileceklerini öğretir. Çocukların elde edeceği kazanımlar doğrultusunda, sosyal bilgiler eğitiminin hedefleri dört temel kategoride, her biri uygulamaya geçirilebilecek şekilde, özetlenebilir:

1- Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin eleştirel düşünme, deneyimleyerek öğrenme ve yaratıcı düşünme yeteneklerini geliştirir; problemleri çözme becerilerini kazanmalarına olanak tanır.

2- Sosyal bilgiler eğitimi, öğrencilerin sosyal etkileşimlerini artırır; işbirliği ve takım çalışması becerilerini geliştirir; bireylerin sorumluluk duygusunu güçlendirir.

3- Sosyal bilgiler dersi, öğrencilere temel vatandaşlık hakları ve görevlerini anlatır; anayasa ve yasalara karşı sorumluluklarını ve görevlerini kavratır.

4- Sosyal bilgiler öğretimi, öğrencilere bütçe yapma konusunda bilgi verir; ihtiyaçlarını doğru bir şekilde belirleme ve uygun seçimler yapma yeteneklerini kazandırır (Sözer, 1998, s.18-19).

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın vizyonu, 21. yüzyılın modern gereksinimlerine uyum sağlayan, Atatürk'ün ilkelerine ve devrimlerine bağlı, Türk tarihini ve kültürünü özümsemiş bireyler yetiştirmektir. Bu bireyler, temel demokratik değerlere sahip, insan haklarına saygılı, çevreye duyarlı, bilgiyi kendi deneyimleriyle harmanlayarak yorumlayabilen ve sosyal-kültürel bağlamda kullanabilen (eleştirel düşünme, yaratıcılık ve doğru karar verme becerilerine sahip), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal yaşamda aktif ve etkili, üretken, hak ve sorumluluklarının farkında olan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olmalıdır. (MEB, 2005, s.45).

Eğitimin hedefi, insanları, değişen koşullara göre bilim ve teknolojiye ilerlemelere dikkat ederek yetiştirmektir. Sosyal bilgiler dersi de teknolojiyle birlikte sürekli evrilen ve adapte olabilen bir olgudur. Son yıllarda dünyanın her yerinde yaşanan gelişmeler, sosyal bilimlere de önemli ölçüde etkilemiştir. Bilgi çağının hüküm sürdüğü dünyada gerçekleşen yenilikler ve değişimler, toplumların yanı sıra toplumun beklentilerini de değiştirmiştir (Kan, 2006, s.537).

2.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Amaçları

Bireylere yalnızca bilgi sağlamakla kalmayan, aynı zamanda onları hayata hazırlama ve yaşamın farklı alanlarında karşılaşılabilecekleri sorunlara çözüm bulma konusunda destek olan sosyal bilgiler dersi ve bu bağlamda sosyal bilgiler dersi öğretim programları, çeşitli amaçlara hizmet etmektedir. Bu ders kapsamında öğrenciler:

- Vatandaşlık görevleri ve sorumlulukları bağlamında;
- Öğrenciler, ailelerine, milletlerine, vatanlarına ve Atatürk ilkelerine bağlı, çalışkan, araştırmacı, özverili, erdemli ve girişimci bireyler olarak yetiştirilir, böylece iyi vatandaş olma yolunda adımlar atarlar.

- Türk milletinin dünya tarihindeki rolünü, uluslararası arenadaki onurlu yerini ve insanlığa yaptığı katkıları derinlemesine anlayarak, büyük bir milletin mensubu olmanın gururunu yaşarlar. Milletin geleceğine olan inançlarını pekiştirir ve Türk milletinin ideallerini gerçekleştirmek için her türlü fedakarlığı yapabilecek bir karakter geliştirirler.

- Türkiye Cumhuriyeti'nin insan haklarına dayalı, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğunu öğrenir; cumhuriyet rejiminin özelliklerini ve önemini kavrarlar.

- Toplum içinde yaşamının gerekliliğini, millet kavramını ve Türk milletinin özünü anlayarak, Türk milletine, bayrağına, askerine ve ordusuna olan sevgi, saygı ve güven duygularını güçlendirirler.

- Türk milletinin zekası, yetenekleri, çalışkanlığı, bilim ve sanata olan sevgisi, estetik anlayışı ve insanlık duygusunun yüceliğini benimseyerek, bu üstün özellikleri hayatlarının bir parçası haline getirirler.

- Millet ve vatan işlerini her şeyin önünde tutarak, millete ve vatanlarına canla başla hizmet etmeyi bir alışkanlık ve ilke haline getirirler.* Tarihte milletimize ve insanlığa hizmet etmiş Türk büyüklerini tanır; tarihi olaylara yön veren kişilerin zamanında ve yerinde sergiledikleri ileri görüşlülük, yüksek anlayış, cesaret, fedakarlık ve kahramanlıklarının tarihin akışını nasıl etkilediğini anlarlar.

* Toplumu yönlendiren Mustafa Kemal Atatürk ve diğer Türk liderlerinin sadece ulusal değil, aynı zamanda evrensel yönlerini anlayarak ve takdir ederek, milletimizin insanlık için düşen görevlerini gözler önüne sererler; insanlığa sevgi, saygı ve hizmet verme bilincine ulaşırlar.

* Türk İnkılabı'nın anlamını, farklı yönlerinden önemini anlarlar; Türkiye'nin refah ve mutluluğuna sağladığı katkıları ve ülkenin geleceğine yapacağı etkiyi kavrarlar. Türk İnkılabı'nın değerlerine bağlı ve onları her zaman korumaya hazır, fedakar Türk vatandaşları olarak yetişirler.

* Günümüz uygarlığının uzun bir tarihin ürünü olduğunu anlarlar; bu uygarlık içinde Türk milletinin rolünü ve hizmetini anlayarak, Atatürk'ün önderliğinde "milli

kültürümüzü çağdaş uygarlık seviyesinin ötesine taşıma" hedefine ulaşmak için her türlü fedakarlığı yapabilme bilincini edinirler.

* Geçmiş çağlardaki sosyal, ekonomik ve siyasi olayların neden ve sonuçlarını günümüzle karşılaştırarak düşünme, araştırma ve analiz yeteneklerini geliştirirler.

* Her yerde görev ve sorumluluk alabilecek bir niteliğe sahip olurlar, aile bağlarına bağlılık geliştirirler ve ailenin refah ve mutluluğu için sorumluluk ve görev bilincini güçlendirirler.

* Kanunların önemini kabul ederler; kanunlara ve devlet otoritesine uyma duygusu ve alışkanlığı kazanırlar.

* Çevrelerindeki eski ve yeni sanat ve kültür eserlerini tanırırlar, milli değerlerimizi korumak gerektiğini öğrenirler.

Toplumdaki insan ilişkileri bağlamında;

* İnsanların birbirlerine bağımlı olduklarını kavrarlar, grup etkinliklerine katılmanın ve başkalarına yardım etmenin önemini takdir ederler ve bunu uygulamakta becerikli hale gelirler.

* İnsanların karşılıklı hak ve sorumluluklar taşıdıklarını ve birbirlerinin fikirlerine ve inançlarına saygı ve hoşgörüyle yaklaşmaları gerektiğini kabul ederler.

* İşbirliği yapma, sorumluluk alma, yardımlaşma ve karar alma prensiplerini uygulamayı öğrenirler.

* Bütün faaliyetlerini demokratik yaşamın kurallarına göre düzenlemeyi öğrenirler.

* Ailenin, okulun ve toplumun dayandığı temel prensipleri ve toplum içinde yaşamının zorunluluğunu kavrarlar.

* Trafik kurallarına uymayı alışkanlık haline getirirler.

- Çevreyi, ülkeyi ve dünyayı tanıma becerileri açısından;

* Ülkemizin dünya üzerindeki konumunun önemini anlarlar ve ülkemizin kalkınmasına katkıda bulunma sorumluluğunu severek geliştirirler.

* Türkiye'nin, yakın ve uzak komşu ülkelerle ve diğer dünya ülkeleriyle olan ilişkileri hakkında genel bir anlayış kazanırlar.

* Türklerin yaşadığı diğer ülkelerin coğrafi özelliklerini öğrenirler ve Türklerin geniş bir coğrafyada yaşayan büyük bir millet olduğunu kavrarlar.

* İnsanların birbirleriyle ve çevreleriyle etkileşimlerini, insan topluluklarının yaşam tarzlarını ve geçim şekillerini incelerler; ülkenin ekonomik gelişimine bilgili ve etkili birer vatandaş olarak katkı sağlarlar.

* Plan, çizim, harita ve grafik bilgilerini öğrenirler ve bunları kullanabilme becerisi geliştirirler.

* Çevrenin korunmasının günümüzde ve gelecekteki önemini anlarlar.

* Yaşanabilir bir çevrenin temel bir insan hakkı olduğunu kavrarlar.

- Ekonomik yaşam anlayışını ve becerilerini geliştirme açısından;

* Yakın çevredeki ekonomik değerleri ve milli kaynaklarımızı tanırlar ve bunların korunmasının bir görev olduğunu kavrarlar.

* Kişisel eşyalarını, okullarını ve okul eşya ve araçlarını dikkatlice kullanma ve koruma alışkanlığı kazanırlar.

* Tasarruflu olma ve planlı çalışma alışkanlığını edinirler.

* Üretim, tüketim ve dağıtımla ilgili temel bilgileri öğrenirler.

* İnsan topluluklarının yaşam tarzlarını ve geçim kaynaklarını incelerler ve bu arasındaki ekonomik ilişkileri öğrenirler.

* Turizmin anlamını, özellikle ülkemiz için önemini kavrarlar.

* Nüfus artış hızının eğitim ve ekonomiye olan etkisini anlarlar (Sözer, 1998, s.23-24-25).

2.4. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Genel Amaçları

Sosyal bilgiler programının temel hedefleri şu şekilde tanımlanmaktadır: Türkiye'deki ilköğretim sosyal bilgiler programı, 1973'te kabul edilen Millî Eğitim Temel Kanunu'nun ikinci maddesine uygun olarak oluşturulmuştur. Bu kanuna göre (MEB, 2005, s.5), Türk millî eğitiminin genel amacı şunlardır:

Türk milletinin her bir bireyini Atatürk ilke ve inkılâplarına, Atatürk milliyetçiliğine ve Türk milletinin değerlerine bağlı, millî, ahlaki, manevî ve kültürel değerlere sahip çıkan, bunları koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yücelten, insan haklarına ve demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı sorumluluklarını bilen ve bunları yaşam biçimi haline getiren bireyler olarak yetiştirmek;

Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu açısından dengeli ve sağlıklı bir kişilik ve karaktere, özgür ve bilimsel düşünme yeteneğine, geniş bir bakış açısına, insan haklarına saygılı, kişilik ve girişimcilik değerlerine önem veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve üretken bireyler olarak yetiştirmek;

İlgilerini, yeteneklerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve işbirliği alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve mutlu olmalarını sağlayacak, toplumun refahına katkı sağlayacak meslekler edinmelerini sağlamak;

Bu şekilde, Türk vatandaşlarının ve toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak, milli birlik ve bütünlük içinde ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak, Türk Milletini çağdaş uygarlığın aktif, yaratıcı ve seçkin bir parçası haline getirmek hedeflenmektedir (Doğanay, 2007, s.41).

Sosyal bilgiler programının yanı sıra her dersin kendine özgü genel hedefleri bulunmaktadır. Örneğin, Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler gibi derslerin kendi alanlarına özgü farklı amaçları vardır. Tüm derslerin işlevi, bulundukları eğitim seviyesinin ve okulun hedeflerini gerçekleştirerek millî eğitimin genel amaçlarına katkıda bulunmaktır. Ayrıca, her dersin kendi disiplinine özgü özel hedefleri bulunmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi, demokratik değerlere bağlı, farklılıklara saygı gösteren, adil, eşitlikçi ve sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmeyi hedefler. Bu ders, gençlerin bilgiye dayalı karar alma yeteneklerini geliştirerek, kültürel çeşitliliğe sahip bir dünyada etkin vatandaşlar olmalarını amaçlar. Ayrıca, geçmişini anlamayı kolaylaştırarak günümüzle uyum sağlamalarına yardımcı olur ve harita okuma, kariyer planlama, yatırım yapma, siyaset yapma gibi beceriler kazandırır.

İlköğretimde sosyal bilgilerin temel amacı, öğrencilere "toplumsal kimlik" kazandırmak ve onları "iyi bir vatandaş" olmaya hazırlamaktır. Bu süreçte eleştirel düşünme, sosyal etkileşim, vatandaşlık hak ve görevleri ile bütçe yapma gibi konulara odaklanılır. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, Atatürk'ün ilkelerine bağlı, demokratik değerlere sahip, insan haklarına saygılı, çevreye duyarlı ve sosyal yaşamda aktif bireyler yetiştirmeyi hedefler. Değişen dünyaya uyum sağlamak için Sosyal Bilgiler dersi, teknolojiyle birlikte sürekli evrilen bir yapıya sahiptir ve toplumların beklentilerini karşılamak üzere kendini yeniler.

Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilere bilgi sağlamakla kalmaz, aynı zamanda onları hayata hazırlayarak, çeşitli alanlarda karşılaşılabilecekleri sorunlara çözüm bulmalarına yardımcı olur. Bu dersin hedefleri, öğrencilerin vatandaşlık görevleri ve sorumlulukları, toplum içindeki insan ilişkileri, çevreyi tanıma becerileri ve ekonomik yaşam anlayışını geliştirmeye yönelik çeşitli amaçları içerir.

Vatandaşlık bağlamında, öğrenciler Atatürk ilkelerine bağlı, çalışkan ve girişimci bireyler olarak yetiştirilir. Türk milletinin tarihindeki rolünü anlayarak, cumhuriyet rejiminin ve insan haklarına dayalı bir devletin önemini kavrarlar. Toplumun liderlerini takdir ederek, Türk İnkılabı'nın değerlerine bağlılık gösterirler ve milletin geleceği için fedakârlık yapma bilincini geliştirirler.

Toplumdaki insan ilişkileri açısından, öğrenciler iş birliği yapma, demokratik yaşam kurallarını uygulama ve başkalarına saygı gösterme becerileri kazanırlar. Grup etkinliklerine katılım, yardımlaşma ve karar alma süreçlerinde yetkin hale gelirler.

Çevreyi tanıma becerileri bağlamında, öğrenciler Türkiye'nin dünya üzerindeki konumunu ve diğer ülkelerle olan ilişkilerini öğrenirler. Harita ve grafik kullanma becerilerini geliştirir, çevrenin korunmasının önemini kavrarlar.

Ekonomik yaşam anlayışını geliştirme açısından, öğrenciler milli kaynakların korunmasının önemini, tasarruflu olma ve planlı çalışma alışkanlıklarını öğrenirler. Üretim, tüketim ve dağıtım hakkında temel bilgileri edinerek, ülke ekonomisine katkıda bulunma bilincini geliştirirler.

Sosyal bilgiler programı, Türkiye'deki Millî Eğitim Temel Kanunu'nun ikinci maddesine uygun olarak, Türk milletinin her bireyini Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, millî ve kültürel değerlere sahip çıkan, insan haklarına saygılı, demokratik ve laik bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı sorumluluklarını bilen bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlar. Bu program, öğrencilerin beden, zihin, ahlak ve ruh açısından dengeli ve sağlıklı bir kişilik geliştirmelerini, özgür ve bilimsel düşünme yeteneği kazanmalarını, topluma karşı sorumluluk duyan yapıcı ve üretken bireyler olmalarını hedefler. Ayrıca, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirerek hayata hazırlanmalarını ve toplumun refahına katkı sağlayacak meslekler edinmelerini sağlar. Program, Türk milletinin çağdaş uygarlığın aktif ve yaratıcı bir parçası haline gelmesini amaçlar. Her dersin kendi alanına özgü genel ve özel hedefleri vardır ve bu hedefler, millî eğitimin genel amaçlarına katkıda bulunmayı amaçlar.

2018'de yürürlüğe giren Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır ve dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci sınıflar için tasarlanmıştır. Program, öğrencilerin milli ve manevi değerlere sahip, sorumluluklarını bilen bireyler olarak yetişmelerini amaçlar. Bu program, bilgi, beceri ve değerlerin bütünleşmesini hedefler ve öğrencilerin modern toplumun gereksinimlerine uyum sağlamalarını sağlar. Eğitimde kazandırılmaya çalışılan bilgi, beceri ve davranışlar, değerler ve yetkinliklerle birleştirilerek, bireylerin bu mirası hayata geçirmeleri amaçlanır. Program, sürekli gözden geçirilip güncellenmekte, öğrencilerin modern topluma uyum sağlamaları hedeflenmektedir.

2.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Etkili Olan Faktörler

2.5.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretmen Faktörü

Öğrenme sürecindeki en önemli figür, öğretmendir. Bilgileri aktaran, öğrencilere rehberlik eden ve öğrenme sürecini yönlendiren öğretmendir (Sünbül, 1996). Öğretmenlik, eğitimin temel taşlarından biridir. İyi ve etkili bir öğretmen;

- Sabırlı bir tutum sergiler, zorluklar karşısında dayanıklıdır ve duygularını kontrol altında tutar.

- Farklı inançlara, görüşlere ve gruplara saygılı ve uzlaştırıcıdır.

- Görünüşüne, temizliğine ve düzenine özen gösterir.

- Sürekli olarak kendini geliştirmeye ve eleştirmeye açıktır.

- Kişisel sorunlarını sınıf veya okul atmosferine yansıtmaz.

- Öğrencileri motive edici özelliklere sahiptir.

- Başarıya odaklanmıştır ve öğrencilerinden yüksek başarı beklerken onları destekler.

- Düşünce ve davranışlarıyla öğrencilere model oluşturur.

- Öğrencilere karşı güler yüzlü, hoşgörülü ve sevecendir.

- Güvenilir, dürüst, tarafsız, gizli ve dostane bir ortam sunar.

- Sınıfta yapıcı ve eğitsel bir disiplin sağlar.

- Liderlik vasıflarına sahiptir.

- Öğrencileri, velileri ve çevresini etkileme konusunda başarılıdır.

- Arabuluculuk, hakemlik ve temsilcilik yeteneklerine sahiptir.

- Cesaretlendirici ve destekleyicidir.

- Sevecen, anlayışlı ve esprili bir yaklaşım sergiler.

- Sorunları çözmek için çaba harcar, yakınmak yerine çözüm odaklıdır.

- Sınıfta otoriteyi sağlar, öğrencileri grup olarak cezalandırmaz, cezaları bireysel olarak uygular.

- Verdiği ödevleri düzenli olarak takip eder ve kontrol eder.

- Eğitim bilimlerindeki temel kavramlara hakimdir ve öğrenme sürecini kolaylaştırır.

- İyi bir gözlemci olup, sürekli olarak kendini geliştirme çabası içindedir (Çelikten, Şanal & Yeni, 2005, s.216-217).

Öğretmen, öğrenme sürecinde en kritik figürdür ve bilgiyi aktarmanın yanı sıra rehberlik yaparak öğrenme sürecini yönlendirir. İdeal bir öğretmen, sabırlı, saygılı, düzenli, kendini sürekli geliştiren, motive edici ve öğrencilerine örnek olan kişidir. Öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamak için modern, öğrenci merkezli öğretim yöntemlerini benimser. Öğretmen, sadece bilgi aktaran değil, aynı zamanda öğrenmeye açık ve öğrenme deneyimini paylaşan bir rehberdir. Öğretmen-öğrenci ilişkisi, akademik başarıyı ve öğrencilerin istenilen davranışları kazanmasını etkiler. Bu yüzden öğretmenlerin çağdaş bilgi, beceri ve tutumlara sahip olmaları, öğrencinin merkezde olduğu, araştırmaya dayalı ve sorgulayıcı bir öğretim modelini benimsemeleri önemlidir. Sosyal bilgiler öğretmenleri ise sürekli olarak kendilerini geliştirip bu bilgileri öğrencilerine aktarmalı, onların araştırma ve okuma alışkanlıklarını desteklemelidir. Ayrıca, öğretmenlerin mesleki gelişimleri için alanlarıyla ilgili etkinliklere katılmaları gerekmektedir.

İdeal bir öğretmen, sınıfın enerjisini canlı tutar ve öğrencilerine hızlı geri bildirimler sağlar, somut yardımlar sunar. Öğrencilere karşı yüksek beklentilere sahip olur ve bu beklentileri artırmak için motive edici yaklaşımlar sergiler. Dersin motivasyonunu yüksek tutmak için sadece akademik değil, kişisel olarak da öğrencilerle güçlü ilişkiler kurar. Her eylemiyle öğrencilere örnek oluşturduğunun bilincinde olarak hareket eder (Sürücü ve Ünal, 2018, s.261). Güvenç'e (1994, s.62) göre, bir öğretmen sadece bilgiyi aktarmakla kalmaz, aynı zamanda öğrencileriyle birlikte öğrenmeye de hazırdır. Öğrenme deneyimini paylaşır ve heyecanını yaşar. Öğretmen, bilgiç bir öğretici değil, öğrenilecek şeylerin çeşitliliğini ve zenginliğini anlar. Gözlem ve keşifler yerine araştırma ve sorgulamayı ön planda tutar. Öğretmenlik sanatı, bir insan ilişkileri laboratuvarını yönetmek gibidir. Bu laboratuvarda öğretmen sadece öğretmen değil, aynı zamanda öğrencidir ve kendisini sürekli geliştirir; sadece cevapları değil, soruları ve ilişkileri korur.

Bugünün eğitimcisi, sadece bilgiyi iletmekle kalmamalıdır. Öğrencilere rehberlik eden, bilgiye erişim becerilerini kazandıran ve bilgiyi anlamalarına, düşünmelerine yardımcı olan bir role sahip olmalıdır. Bu şekilde, bilgi sadece bir içerik olmaktan çıkacak, aynı zamanda bir süreç haline gelecektir. Öğrenme, ezberci bir yaklaşımdan ziyade araştırmaya dayalı, sorgulayıcı bir yöntem kullanılarak, bilgiyi etkin bir şekilde arayan ve zihinsel olarak yeniden yapılandıran bir öğretim modeline dönüşmelidir (Doğanay, 2005; akt. Çalışkan, Uymaz ve Tekin, 2013, s.24). "Öğrenci-öğretmen ilişkilerinin niteliği, akademik başarıyı ve öğrenci davranışlarını etkiler. Öğretmenin samimi, sempatik, hoşgörülü tavırları, öğrencilerin istenilen davranışları kazanmasında önemlidir; bu nedenle öğretmen-öğrenci ilişkisi temel bir ilişki türüdür" (Erdoğan, 2006, s.97).

"Öğretmenin ders anlatımında tercih ettiği metod ve teknikler, öğrencinin bilgiyi, beceriyi ve tutumları kazanmasında en etkili unsurdur. Bu sebeple, eğitim-öğretim sürecinin aktif uygulayıcıları olan öğretmenlerin, çağın gereksinim duyduğu niteliklere ve çağdaş bilgi, beceri ve tutumlara sahip olmaları hayati öneme sahiptir. Öğretmenler, geleneksel öğretim yöntemlerinden kurtularak, öğrencinin deneyerek ve yaşayarak öğrendiği modern öğretim yaklaşımlarını benimsemelidirler. Eğitim ve öğretimde gerçekleştirilen reform hareketlerinde, öğrencinin öncelikli konumda olması, öğretmenin ise bu süreçte rehberlik rolü üstlenmesi ve öğrencinin bilimsel süreç becerilerini kullanması hedeflenmiştir. Bu bağlamda, öğretmenin, çağdaş öğretim teknikleri olarak kabul edilen öğrenci-merkezli öğretim yöntemlerini benimsemesi gerekmektedir" (Demirkan & Saraçoğlu, 2016, s.2).

Okul öğretim metodları ve materyalleri, öğrencilerin sosyal ve akademik gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Öğretmenler, sadece geleneksel yaklaşımlara değil, öğrencilerin ilgisini çekecek yöntemlere de odaklanmalı ve bunları kullanmalıdır (Kulak & Ayparçası, 2018, s.2). Sosyal bilgiler öğretmenleri, kişisel gelişimlerini ilerletmeli ve bu bilgileri öğrencilere aktarmalıdır. Bu nedenle, sosyal bilgilerle ilgili yayınları takip etmeli ve okulun en az bir dergiye veya gazeteye abone olmasını teşvik etmelidirler. Ayrıca, çeşitli kaynaklardan yararlanarak ders konularını zenginleştirmelidirler. Bir sosyal bilgiler öğretmeni, öğrencilerine araştırma ve okuma alışkanlığı kazandırmalı, sadece ders anlatmakla kalmayıp aynı

zamanda rehberlik etmelidir. Kariyerlerinde ilerlemek için alanlarıyla ilgili konferanslar, paneller gibi etkinliklere katılmalıdır (İskender & Altunayışam, 2006).

2.5.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğrenci Faktörü

Sosyal Bilgiler dersinde etkili olan bir başka faktör ise öğrencilerin kendisidir. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin girişimci, üretken, yenilikçi ve kendi isteklerinin farkında bireyler olarak yetiştirilmesini amaçlar. Bu nedenle, yapılandırmacı bir yaklaşım benimsenmiştir. Yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesiyle birlikte, sadece ezberci öğretimden uzaklaşmakla kalmayıp, öğrencilerin girişimci, yaratıcı, yorumlayıcı ve eleştirel düşünme yeteneklerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Öğrenciler, okulda öğrendikleri bilgileri günlük yaşamda kullanabilme becerisini kazanmalıdırlar. Sosyal bilgiler dersinde yapılandırmacı eğitim anlayışının benimsenmesiyle birlikte, günlük yaşam becerilerinin öğretilmesi artmış ve bu durum öğrencilerin sosyal bilgilere olan ilgisini artırmıştır (Ocak & Didin, 2018, s.4).

Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin girişimci, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Bu dersin yapılandırmacı bir yaklaşımla öğretilmesi, öğrencilerin günlük yaşam becerilerini kazanmasını ve dersin onlara daha ilgi çekici gelmesini sağlar. Sosyal Bilgiler dersi, etkin vatandaşlar yetiştirerek demokratik bir toplum oluşturmaya katkı sunmayı hedefler. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları, onların akademik başarılarını ve toplumsal uyumlarını etkiler. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dersin önemini ve içeriğini etkili bir şekilde aktarmaları, öğrencilerin derse olan ilgisini artırmada kilit rol oynar. 2018'de başlayan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, öğrencilerin milli ve manevi değerlere sahip, sorumluluklarını bilen bireyler olarak yetiştirmelerini amaçlar. Bu program, bilgi, beceri ve değerlerin bütünleşmesini hedefleyerek, öğrencilere modern toplumun gerekliliklerine uyum sağlama yetkinliği kazandırmayı amaçlar.

Sosyal bilgiler öğretiminin temel amacı, etkin vatandaşlar yetiştirerek demokratik bir toplum oluşturmaktır. Bu hedef doğrultusunda, öğrencilerin iyi birer ülke ve dünya vatandaşı olmaları, toplumsal yaşamda uyum içinde var olmaları ve toplum rollerini benimsemeleri sağlanmaya çalışılır (İskender, 2007, s.22). Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin sosyalleşmelerine yardımcı olur. Tüm bireylerin sosyal

bilgiler dersine olumlu bir tutum sergilemeleri amaçlanır. Bireyin öne çıkarıldığı, düşüncelerinin değer verildiği ve bilgiyi pratiğe dökerek anlamlandırmasına imkân sağlayan bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturmak, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olumlu bir tutum geliştirmelerine yardımcı olabilir (Kan, 2006, s.537-538).

Sosyal bilgiler, okulu bir topluluk olarak algılar ve öğrencileri bu topluluğun bir parçası olarak görür. Bu ders, çocukların yaşamda karşılaşabilecekleri sorunları önceden belirleyerek çözüm yolları geliştirmeyi amaçlar. Ancak, sosyal bilgiler öğretimi, öğrenciler tarafından sıkıcı bulunabilir çünkü çoğu zaman bu dersin sadece ezber üzerine kurulu olduğu düşünülür. Halbuki sosyal bilgiler, çok yönlü bir bilgiyi ele alan bir dersiştir. Sosyal bilgilerin günlük yaşamla olan bağlantısı genellikle göz ardı edilir, çünkü öğrenciler bu dersin önemini tam olarak anlamazlar. Bu nedenle, sosyal bilgilerin amaçları öğrencilere öğretmenler tarafından açıkça anlatılmalıdır (Gevenç, 2014, s.7).

“Sosyal bilgiler dersinde başarılı olabilmek için, öğrencilerin dersi ilgiyle takip etmeleri ve olumlu bir tutum sergilemeleri gerekmektedir. Öğrencilerin alışkanlıkları, değerleri, inançları ve davranışları, duygusal özelliklerinin bir yansımasıdır. Özellikle sosyal bilgiler dersinde, öğrencilere duygusal zeka kazandırılması büyük önem taşır. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları, onların toplumla uyumlu bir şekilde iletişim kurmaları ve sorunlara duyarlı, aktif vatandaşlar olmaları açısından hayati önem taşır. Aynı zamanda, öğrencilerin dersle ilgili olumlu bir tutum sergilemeleri, okul başarılarını olumlu yönde etkiler” (Aktepe, Tahiroğlu & Sargın, 2014, s.262).

Bunların yanı sıra, öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevmeleri ve derse olan ilgilerinin artması, sosyal bilgiler öğretmenlerinin dersin önemini ve içeriğini etkili bir şekilde aktarabilmelerine bağlıdır.

2.6. Sosyal Bilgiler Eğitim Programı ve Programın Yapısı

Şu anda yürürlükte olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır ve 2018'de başlamıştır. Toplamda 12 ana başlık ve 29 sayfa içeren bu program, eğitimin amaçlarına, genel ve özel hedeflerine, perspektifine ve kazanılması hedeflenen değerlere, yetkinliklere ve becerilere

odaklanmaktadır. Program, dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci sınıflar için tasarlanmıştır, her sınıf seviyesi için ayrı ayrı konular ve kazanımlar içermektedir. Programın genel hedefi, ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda edindikleri becerileri geliştirerek milli ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde ve disiplinlere özgü alanlarda temel düzey beceri ve yetkinliklere sahip bireyler haline gelmelerini sağlamaktır (MEB, 2018).

Programın bakış açısı, şu sözlerle programın içeriğinde belirtilir:

"Eğitim sistemimizin ana hedefi, değerlerimizle ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar, öğretim programları aracılığıyla kazanılmaya çalışılırken, değerlerimiz ve yetkinlikler, bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bağlantıyı kuran ve vizyon sağlayan bir işlev görür. Değerlerimiz, toplumumuzun milli ve manevi kaynaklarından süzülerek gelmiş ve geçmişten günümüze ulaşmış, yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı sağlamasını sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Değerlerimiz ve yetkinlikler, teori ve pratik arasındaki bütünlüğün ayrılmaz bir parçasını oluşturur. Öğrenme ve öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar, değerlerimizin ve yetkinliklerimizin günün koşulları içinde görünürlük kazanmasını sağlayan araç ve platformlardır; bu yapısı gereği değişkenlik gösterebilir ve bu nedenle sürekli gözden geçirilir, güncellenir, yenilenir." (MEB, 2018).

Programın gerek genel gerekse bakış açılarından değerlendirildiğinde sosyal olarak önemsenen değerler paralelinde, günümüz gereklilerine yanıt olacak pozisyonda, yaşamını sürdürebilecek becerileri ve edinimleri kazanmış bireyler yetiştirmenin ve bireyleirnin modern toğluma ayak uydurabilmesinin amaçlandığı görülmektedir.

2.6.1. Programdaki Değerler

Program, temel değerlere ve değerler eğitimine büyük bir önem atfeder. Konu alanlarında ve kazanımlarda bu değerlere vurgu yapılır. Değerlerin program içeriğindeki önemi şu şekilde belirtilir: "Bir toplumun geleceği, değerlerini

benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle pratiğe döken bireylerine bağlıdır, bu gerçek tartışmasıdır. Bu nedenle, eğitim sistemimiz, her üyesine ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme becerisi kazandırma hedefiyle hareket eder." (MEB, 2018). Değerlerin program içeriğindeki rolü, bir konu alanı olarak ele alınmak veya ayrı bir program parçası olarak sunulmak yerine, programın tamamına entegre edilmiş bir yapıda olduğu ifade edilir. Program içeriğinde değerler eğitimi kapsamında aşağıdaki değerler vurgulanır:

- Adalet
- Estetik
- Aile birliğine önem verme
- Eşitlik
- Bağımsızlık
- zgrlk
- Barış
- Saygı
- Bilimsellik
- Sevgi
- Çalışkanlık
- Sorumluluk
- Dayanışma
- Tasarruf
- Duyarlılık
- Vatanseverlik
- Drstlik
- Yardımseverlik

2.6.2. Programdaki Yetkinlikler

Program içeriğinde, Türkiye Yetkinlikler erevesi'nde belirlenen yetkinlik alanlarına odaklanılmış ve programın diğer kısımları hazırlanırken bu yetkinlikler göz önünde bulundurulmuştur. Bu yetkinlikler, hem ulusal hem de uluslararası gereksinimlere uygun olarak çağın koşullarına uygun şekilde belirlenmiştir. Program, yetkinliklerin önemine dair şu ifadeyi içermektedir: "Eğitim sistemimiz, bireylerin entegre bilgi, beceri ve davranışlara sahip olmalarını hedefler." (MEB, 2018). Program içeriğinde yer alan yetkinliklere sahip bir birey, modern toplumda kendi kendine yetebilen, sağlıklı ve başarılı bir karakter geliştirebilir. Programda vurgulanan yetkinlikler şunlardır:

- Anadilde iletişim
- Öğrenmeyi öğrenme
- Yabancı dillerde iletişim
- Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler
- Matematiksel yetkinlik ve bilimde temel yetkinlikler
- İnisiyatif alma ve girişimcilik
- Dijital yetkinlik
- Kültürel farkındalık ve ifade

2.6.3. Programdaki Beceriler

Sosyal Bilgiler öğretim programında, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) tarafından belirlenen yetkinliklerle ilişkilendirilmiş 27 beceri bulunmaktadır. Bu beceriler, 8 farklı yetkinlik alanıyla bağlantılıdır. Programın temel hedeflerinden biri, bireyleri bu becerilerde yetkin hale getirerek, bu yetkinlikleri yaşamlarının her alanında kullanmalarını sağlamaktır. Programda yer alan beceriler şunlardır:

- Araştırma
- Kanıt kullanma
- Çevre okuryazarlığı
- Karar verme
- Değişim ve sürekliliği algılama
- Konum analizi
- Dijital okuryazarlık
- Medya okuryazarlığı
- Eleştirel düşünme
- Mekânı algılama
- Empati
- Öz denetim
- Finansal okuryazarlık
- Politik okuryazarlık
- Girişimcilik
- Problem çözme
- Gözlem
- Sosyal katılım

3. ANKET ANALİZİ

Bu bölümde, çalışmada kullanılacak anketle ilgili çeşitli analizler sunulacaktır. Ardından araştırma modeli, örneklem seçimi, veri toplama araçları ve veri analiziyle ilgili bilgiler sıralanacaktır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışma, gözlemlerin ve ölçme yöntemlerinin tekrarlanabildiği ve sayısal araştırmalar vasıtasıyla gerçekleştirildiği araştırma yöntemi olan nicel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma nicel araştırma tekniklerinden olan tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Tarama araştırmaları “Bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalar” şeklinde ifade edilebilir (Karasar 2015, s.122).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2023/2024 eğitim öğretim yılında Ankara ilinde görev yapan sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Örneklem ise evrenden basit tesadüfi yöntemle seçilen 394 kişiden meydana gelmektedir. Basit tesadüfi örnekleme, örneklemin her seçimde her birim için eşit seçilme olasılığı ile birim birim seçilebildiği en basit ve en yaygın örneklem seçme yöntemidir (Singh, 2003). Bu öğretmenlerden 354 tanesi Eğitim Fakültesi mezunu iken 40 tanesi Eğitim Fakültesi dışındaki fakültelerden mezun olduktan sonra sınıf öğretmeni olmuşlardır.

Tablo 3.1: Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

		Katılımcı Sayısı	Yüzde	Değişken Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli Yanıtlayıcı Sayısı	Kadın	244	61,9	61,9	61,9
	Erkek	150	38,1	38,1	100,0
	Toplam	394	100,0	100,0	

Kaynak: Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 3.1 incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre %61,9 (244 Kişi) Kadın, %38,1'i (150 Kişi) Erkek şeklinde dağılım göstermiştir.

Tablo 3.2: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Yıllarına Göre Dağılımı

		N	Yüzde	Değişken Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli Yanıtlayıcı Sayısı	1-5 Yıl	52	13,2	13,2	13,2
	6-10 Yıl	39	9,9	9,9	23,1
	11- 15 Yıl	129	32,7	32,7	55,8
	16-20 Yıl	67	17,0	17,0	72,8
	20 Yıl ve Üzeri	107	27,2	27,2	100,0
	Toplam	394	100,0	100,0	

Kaynak: Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 3.2 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına göre %32,7 (129 Kişi) 11-15 yıl, %27,2 (107 Kişi) 20 yıl ve üzeri, %17 (67 Kişi) 16-20 yıl arası, %13,2 (52 Kişi) 1-5 Yıl, %9,9 (39 Kişi) 6-10 yıl arası şeklinde dağılım göstermiştir.

Tablo 3.3: Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Olunan Okula Göre Dağılımı

		N	Yüzde	Değişken Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli Yanıtlayıcı Sayısı	Eğitim Enstitüsü	3	,8	,8	,8
	Eğitim Fakültesi	293	74,4	74,4	75,1
	Fen - Edebiyat Fakültesi	36	9,1	9,1	84,3
	Öğretmen Okulu	34	8,6	8,6	92,9
	Eğitim Yüksekokulu	3	,8	,8	93,7
	Diğer	25	6,3	6,3	100,0
	Toplam	394	100,0	100,0	

Kaynak: Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 3.3 incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları okula göre dağılımına bakıldığında %74,4'ünün (293 Kişi) Eğitim Fakültesi, %9,1'inin (36 Kişi) Fen-Edebiyat Fakültesi, %8,6'sının (34 Kişi) Öğretmen Okulu, %0,8'inin (3'er kişi) Eğitim Enstitüsü ve Eğitim Yüksekokulu mezunu oldukları görülmektedir.

Tablo 3.4: Sınıf Öğretmenlerinin Branşlara Göre Dağılımı

		N	Yüzde	Değişken Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli Yanıtlayıcı Sayısı	Sınıf Öğretmenliği	354	89,8	89,8	89,8
	Diğer	40	10,2	10,2	100,0
	Toplam	394	100,0	100,0	

Kaynak: Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin branşlarına göre %89,8'inin (354 Kişi) Sınıf Öğretmenliği, %10,2'sinin ise (40 Kişi) sınıf öğretmenliği dışındaki branşlarda mesleklerini sürdüren öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 3.5: Sınıf Öğretmenlerinin Uygulanmakta Olan Eğitim Programı İle İlgili Bilgilerini Edindikleri Yere Göre Göre Dağılımı

		N	Yüzde	Değişken Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli Yanıtlayıcı Sayısı	Hizmet Öncesinde	176	44,7	44,7	44,7
	Hizmet içi faaliyetleri ile	126	32,0	32,0	76,6
	Diğer	92	23,4	23,4	100,0
	Toplam	394	100,0	100,0	

Kaynak: Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin uygulanmakta olan eğitim programı ile ilgili bilgilerini edindikleri yere göre dağılıma bakıldığında %44,7'sinin (176 Kişi) hizmet öncesinde, %32'sinin (126 Kişi) hizmet içi faaliyetleri edindikleri görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, Kılıçoğlu (2007) tarafından literatüre kazandırılan Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Değerlendirilmesi anketidir. Anket programın Kazanım, İçerik, Eğitim ve Değerlendirme alt boyutları olmak üzere dört alt boyut ve 40 sorudan oluşan, 5'li likert tipindeki ankettir.

Tablo 3.6: Güvenilirlik Analizi

Cronbach's Alpha	N
,974	40

Kaynak: Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmada ilkokul sosyal bilgiler dersi öğretim programının sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin alınması için kullanılan anketten elde edilen verilerin güvenilirlik analizi Cronbach's Alpha test istatistiği ile incelenmiştir. Analiz neticesinde güvenilirlik katsayısının 0,974 düzeyinde ve çok yüksek düzeyde güvenilir olduğu sonucu elde edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için veri analiz programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) yönteminden faydalanılmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup durumunda, normal dağılım gösteren parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Bağımsız örnekler (Independent samples) t testi, niceliksel verilerin karşılaştırılmasında ikiden fazla grup durumunda, normal dağılım gösteren parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Tek yönlü (One way) Anova testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Tukey testi kullanılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için veri analiz programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) yönteminden faydalanılmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup durumunda, normal dağılım gösteren parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Bağımsız örnekler (Independent samples) t testi, niceliksel verilerin karşılaştırılmasında ikiden fazla grup durumunda, normal dağılım gösteren parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Tek yönlü (One way) Anova testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Tukey testi kullanılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Tablo 3.7: Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Çarpıklık Değeri		Basıklık Değeri	
	Değer	Std. Hata	Değer	Std. Hata
1. Program kazanımları toplumun ihtiyaçlarından hareket edilerek düzenlenmiştir.	-,295	,123	,364	,245
2. Program içeriği ile kazanımlar arasında bir tutarlılık vardır.	-,691	,123	,914	,245
3. Sosyal Bilgiler derslerinde anlatım öğretim ilkelerinden hareketle işlenmektedir.	-,723	,123	1,207	,245
4. Program kazanımları öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.	-,406	,123	,034	,245
5. Program içeriğinde yer alan bilgiler öğrenci seviyesini yansıtmaktadır.	-,168	,123	-,634	,245
6. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin dikkati, konuya ve kazandırılacak davranışlara çekilmektedir.	-,134	,123	-,459	,245
7. Program kazanımları konu alanının özellikleri ile paralellik taşımaktadır.	-,553	,123	,838	,245
8. Program değerlendirmesinde alternatif ölçme değerlendirme yaklaşımlarına ağırlık verilmektedir.	-,048	,123	-,780	,245
9. Sosyal Bilgiler dersi öğrencileri dersin kazanımlarından haberdar edilmektedir.	-,526	,123	,282	,245
10. Program içeriği açık bir şekilde anlaşılmaktadır.	-,348	,123	-,099	,245
11. Sosyal Bilgiler derslerinde öğretime başlamak için gerekli önkoşul davranışları belirlenmektedir.	-,407	,123	-,182	,245
12. Program kazanımları öğretmenler tarafından açık ve anlaşılabilir niteliktedir.	-,597	,123	,562	,245
13. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin önceden sahip oldukları davranışlarla, yeni derste kazanacakları davranışlar ilişkilendirilmektedir.	-,273	,123	-,281	,245
14. Program içeriğindeki bilgilere bakıldığında, bu bilgilerin güncel ve geçerli olduğu görülmektedir."	-,608	,123	,522	,245
15. Sosyal Bilgiler dersi bilgiyi aktarmaktan çok öğrencilere bilgiye ulaşmaları konusunda yol göstermektedir.	-,143	,123	-,507	,245
16. Program değerlendirmesi öğretim içeriği, öğretim amaçları, öğretim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri, öğretim ortamları, öğrenci performanslarını kapsamaktadır.	-,298	,123	,120	,245
17. Program kazanımları öğrenme alanlarını genel anlamda yansıtmaktadır.	-,525	,123	,196	,245
18. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin konuyu kavrayabilmeleri için içerik açık, anlaşılabilir bir şekilde ifade edilmektedir.	-,464	,123	,087	,245
19. Program içeriği öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak düzenlenmiştir. "	-,212	,123	-,552	,245
20. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrenciler soru sormaya ve cevap vermeye isteklendirilip, cesaretlendirmektedir.	-,505	,123	-,443	,245
21. Program kazanımları öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun bir şekilde cevap vermektedir.	-,232	,123	-,487	,245
22. Sosyal Bilgiler dersi öğrenciler etkileşim içinde birbirlerinden öğrenmelerine imkân sağlamaktadır.	,007	,123	,080	,245
23. Program içeriğini oluşturan alt disiplinler birbirleri ile ilişkili olarak yansıtılmıştır.	-,777	,123	1,344	,245
24. Program değerlendirmelerinde objektif araçlar kullanılmaktadır	-,005	,123	-,498	,245

Tablo 3.7: (devamı)

25. Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin görüşlerini açık, özgür bir şekilde ifade etmelerine fırsat verecek demokratik ortamları sağlamaktadır.	-,426	,123	,222	,245
26. Program kazanımları kendi aralarında birbirleriyle tutarlıdır.	-,517	,123	,729	,245
27. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin yansıtıcı düşünmesini, yaratıcı olmasını, bireysel ve grup problemlerini çözmesini gerektirecek etkinliklere yönelik uygulamalar yapılmaktadır.	-,243	,123	-,490	,245
28. Programın içeriği dikkate alındığında günlük yaşamla ilişkilendirilebileceği görülmektedir."	-,493	,123	,147	,245
29. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrenciler tartışma bitiminde ana temaları da belirleyerek, ortaya çıkan düşünceler konusunda genel özetler yapmaktadır.	-,331	,123	-,796	,245
30. Program kazanımları öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olarak tasarlanmıştır.	-,358	,123	,088	,245
31. Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat edilmektedir.	,214	,123	-,902	,245
32. Program değerlendirmelerinde Programla ilgili tüm kişilerden (öğretmen, öğrenci, yöneticiler, veliler vb.) bilgi alınmaktadır.	,183	,123	-,973	,245
33. Program içeriğindeki konu alanları önceki öğrenmelerle ilişki kurulabilecek niteliktedir.	-,487	,123	,364	,245
34. Sosyal Bilgiler derslerinde iletişim bütün öğeleriyle uygulanmaktadır.	-,269	,123	,066	,245
35. Program kazanımları okullarımızda gerçekleştirilebilecek niteliktedir.	-,400	,123	-,168	,245
36. Program içeriğinde yer alan bilgilerin sunuluş sırası öğretim ilkelerine uygun bir şekilde düzenlenmiştir.	-,370	,123	-,250	,245
37. Sosyal Bilgiler derslerinde kazanımlar öğretim ortamlarında gerçekleştirilmektedir.	-,823	,123	,796	,245
38. Program kazanımları toplumun genel beklentilerini yansıtmaktadır.	-,602	,123	,318	,245
39. Program uygulanabilir bir niteliktedir. "	-,393	,123	,043	,245
40. Program değerlendirmesi programın başladığı andan itibaren, bitiminden belli bir süre sonraya kadar devam etmektedir.	-,292	,123	-,071	,245
Geçerli N (listwise)				

Kaynak: Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

4. ÇALIŞMA BULGULARI

Bu bölümünde araştırmanın hedefine yönelik problemlere ilişkin bulgulara ve bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bilgiler

Araştırmada birinci alt problem “İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?” şeklindedir. Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin bulgular elde edilirken aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (ss) değerleri incelenmiştir. Tespit edilen bulgular Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1: Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Görüşlerinin Analizi

	N	Ort.	Std. Sapma
	Değer	Değer	Değer
1. Program kazanımları toplumun ihtiyaçlarından hareket edilerek düzenlenmiştir.	394	3,4898	,78869
2. Program içeriği ile kazanımlar arasında bir tutarlılık vardır.	394	3,7589	,73808
3. Sosyal Bilgiler derslerinde anlatım öğretim ilkelerinden hareketle işlenmektedir.	394	3,8020	,71792
4. Program kazanımları öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.	394	3,5051	,92256
5. Program içeriğinde yer alan bilgiler öğrenci seviyesini yansıtmaktadır.	394	3,3147	,96368
6. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin dikkati, konuya ve kazandırılacak davranışlara çekilmektedir.	394	3,5000	,80156
7. Program kazanımları konu alanının özellikleri ile paralellik taşımaktadır.	394	3,7234	,74281
8. Program değerlendirmesinde alternatif ölçme değerlendirme yaklaşımlarına ağırlık verilmektedir.	394	3,3122	,85099
9. Sosyal Bilgiler dersi öğrencileri dersin kazanımlarından haberdar edilmektedir.	394	3,7056	,79414
10. Program içeriği açık bir şekilde anlaşılmaktadır.	394	3,5685	,83901
11. Sosyal Bilgiler derslerinde öğretime başlamak için gerekli önkoşul davranışları belirlenmektedir.	394	3,5381	,84998
12. Program kazanımları öğretmenler tarafından açık ve anlaşılabilir niteliktedir.	394	3,8173	,80527
13. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin önceden sahip oldukları davranışlarla, yeni derste kazanacakları davranışlar ilişkilendirilmektedir.	394	3,6954	,79029
14. Program içeriğindeki bilgilere bakıldığında, bu bilgilerin güncel ve geçerli olduğu görülmektedir."	394	3,5228	,85053
15. Sosyal Bilgiler dersi bilgiyi aktarmaktan çok öğrencilere bilgiye ulaşmaları konusunda yol göstermektedir.	394	3,0711	1,04359
16. Program değerlendirmesi öğretim içeriği, öğretim amaçları, öğretim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri, öğretim ortamları, öğrenci performanslarını kapsamaktadır.	394	3,4721	,84135

Tablo 4.1: (devamı)

17. Program kazanımları öğrenme alanlarını genel anlamda yansıtmaktadır.	394	3,6345	,67181
18. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin konuyu kavrayabilmeleri için içerik açık, anlaşılabilir bir şekilde ifade edilmektedir.	394	3,5127	,87434
19. Program içeriği öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak düzenlenmiştir. "	394	3,2919	,95900
20. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrenciler soru sormaya ve cevap vermeye isteklendirilip, cesaretlendirmektedir.	394	3,6218	,87174
21. Program kazanımları öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun bir şekilde cevap vermektedir.	394	3,3579	,97101
22. Sosyal Bilgiler dersi öğrenciler etkileşim içinde birbirlerinden öğrenmelerine imkân sağlamaktadır.	394	3,3299	,88687
23. Program içeriğini oluşturan alt disiplinler birbirleri ile ilişkili olarak yansıtılmıştır.	394	3,6091	,72013
24. Program değerlendirmelerinde objektif araçlar kullanılmaktadır	394	3,4797	,81390
25. Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin görüşlerini açık, özgür bir şekilde ifade etmelerine fırsat verecek demokratik ortamları sağlamaktadır.	394	3,5178	,87134
26. Program kazanımları kendi aralarında birbirleriyle tutarlıdır.	394	3,7208	,71922
27. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin yansıtıcı düşünmesini, yaratıcı olmasını, bireysel ve grup problemlerini çözmesini gerektirecek etkinliklere yönelik uygulamalar yapılmaktadır.	394	3,2970	,88565
28. Programın içeriği dikkate alındığında günlük yaşamla ilişkilendirilebileceği görülmektedir."	394	3,6142	,84009
29. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrenciler tartışma bitiminde ana temaları da belirleyerek, ortaya çıkan düşünceler konusunda genel özetler yapmaktadır.	394	3,3376	,98346
30. Program kazanımları öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olarak tasarlanmıştır.	394	3,3477	,95625
31. Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat edilmektedir.	394	3,0787	1,00957
32. Program değerlendirmelerinde Programla ilgili tüm kişilerden (öğretmen, öğrenci, yöneticiler, veliler vb.) bilgi alınmaktadır.	394	2,7386	1,13925
33. Program içeriğindeki konu alanları önceki öğrenmelerle ilişki kurulabilecek niteliktedir.	394	3,5508	,82808
34. Sosyal Bilgiler derslerinde iletişim bütün öğeleriyle uygulanmaktadır.	394	3,5305	,79460
35. Program kazanımları okullarımızda gerçekleştirilebilecek niteliktedir.	394	3,4112	,94827
36. Program içeriğinde yer alan bilgilerin sunuluş sırası öğretim ilkelerine uygun bir şekilde düzenlenmiştir.	394	3,5584	,76361
37. Sosyal Bilgiler derslerinde kazanımlar öğretim ortamlarında gerçekleştirilmektedir.	394	3,5812	,85887
38. Program kazanımları toplumun genel beklentilerini yansıtmaktadır.	394	3,3680	,84353
39. Program uygulanabilir bir niteliktedir. "	394	3,5685	,81439
40. Program değerlendirmesi programın başladığı andan itibaren, bitiminden belli bir süre sonraya kadar devam etmektedir.	394	3,6396	,71839
Geçerli N (listwise)	394		

Kaynak: Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında, Sosyal Bilgiler öğretim programına yönelik genel görüşlerin belirlenmesi amacıyla 394 katılımcıdan elde edilen veriler analiz edilmiştir. Analizlerde SPSS 26.0 programı kullanılarak her bir

maddeye ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (S_s) değerleri hesaplanmıştır. Bulgular aşağıda sunulmuştur.

Katılımcıların öğretim programına ilişkin en yüksek düzeyde katılım gösterdiği ifadelerden biri "Program kazanımları öğretmenler tarafından açık ve anlaşılabilir niteliktedir" ($\bar{X} = 3,82$; $S_s = 0,81$) olmuştur. Bu bulgu, öğretmenlerin program kazanımlarını anlamakta zorlanmadıklarını ve uygulamaya geçirebilir bulduklarını göstermektedir. Benzer şekilde, "Sosyal Bilgiler derslerinde anlatım öğretim ilkelerinden hareketle işlenmektedir" ($\bar{X} = 3,80$; $S_s = 0,72$) ve "Program içeriği ile kazanımlar arasında bir tutarlılık vardır" ($\bar{X} = 3,76$; $S_s = 0,74$) maddeleri de yüksek ortalama değerleriyle dikkat çekmektedir.

Diğer yüksek ortalamalı maddeler arasında "Program kazanımları konu alanının özellikleri ile paralellik taşımaktadır" ($\bar{X} = 3,72$; $S_s = 0,74$), "Program kazanımları kendi aralarında birbirleriyle tutarlıdır" ($\bar{X} = 3,72$; $S_s = 0,72$) ve "Sosyal Bilgiler dersi öğrencileri dersin kazanımlarından haberdar edilmektedir" ($\bar{X} = 3,71$; $S_s = 0,79$) yer almaktadır. Bu durum, katılımcıların programın yapısal bütünlüğü, kazanım içeriği ilişkisi ve öğrenci bilgilendirme süreçlerini olumlu değerlendirdiklerini göstermektedir.

Buna karşılık, en düşük ortalama puana sahip madde "Program değerlendirmelerinde Programla ilgili tüm kişilerden (öğretmen, öğrenci, yönetici, veli vb.) bilgi alınmaktadır" ($\bar{X} = 2,74$; $S_s = 1,14$) olmuştur. Bu sonuç, program değerlendirme sürecinin katılımcılar açısından yeterince kapsayıcı bulunmadığını göstermektedir. Ayrıca, "Sosyal Bilgiler dersi bilgiyi aktarmaktan çok öğrencilere bilgiye ulaşmaları konusunda yol göstermektedir" ($\bar{X} = 3,07$; $S_s = 1,04$) ve "Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat edilmektedir" ($\bar{X} = 3,08$; $S_s = 1,01$) ifadeleri de düşük ortalamalarıyla dikkat çekmektedir. Bu maddeler, öğretim sürecinde yapılandırmacı yaklaşıma uygunluk, öğrenci merkezlilik ve bireysel farklılıkların gözetilmesi konularında bazı yetersizliklerin algılandığını ortaya koymaktadır.

Genel olarak elde edilen bulgular, Sosyal Bilgiler öğretim programına yönelik katılımcı görüşlerinin büyük oranda olumlu olduğunu, ancak bazı yapısal ve pedagojik yönlerin geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Özellikle program değerlendirme süreçleri, bireyselleştirme ve öğrenciye rehberlik etme gibi alanlar ön plana çıkan geliştirme alanlarıdır.

4.1.1. İkinci Alt Probleme İlişkin Bilgiler

Araştırmanın ikinci alt problemi “İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri, cinsiyet, kıdem, mezun olunan okul türü, branş ve program hakkında bilgi edinme durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? şeklindedir.

Araştırma Örneklemine Oluşturan Katılımcılara Yönelik İlişkisel Analizler

Bu başlıkta, katılımcıların programa yönelik görüşleriyle ilgili toplanan verilerin cinsiyet, mesleki kıdem yılı, mezun olunan okul türü, branş, programla ilgili bilgileri edindikleri yere göre bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analizlere yer verilmiştir.

4.1.1.1. Katılımcıların Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılık Analizi

Tablo 4.2’de araştırma katılımcılarının sosyal bilgiler öğretim programına yönelik algılarıyla cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik farklılık analizine yer verilmiştir.

Tablo 4.2: Katılımcıların İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılık Analizi

CİNSİYETİNİZ		N	Ort.	Std. Sapma	t	Sig.p.
Kazanım Alt Boyutu	Kadın	244	3,5467	,60235	0,371	0,711
	Erkek	150	3,5227	,66121		
İçerik Alt Boyutu	Kadın	244	3,5287	,59759	-0,286	0,775
	Erkek	150	3,5473	,67672		
Eğitim Alt Boyutu	Kadın	244	3,4779	,60278	0,132	0,895
	Erkek	150	3,4693	,65556		
Değerlendirme Alt Boyutu	Kadın	244	3,3451	,64669	0,392	0,523
	Erkek	150	3,3013	,68139		

Kaynak: Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılık analizi Bağımsız T-Testi aracılığı ile incelenmiş ve öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. $P > 0,05$).

4.1.1.2. Katılımcıların Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Mesleki Kıdem Yıllarına Göre Farklılık Analizi

Tablo 4.3’de araştırma katılımcılarının sosyal bilgiler öğretim programına yönelik algılarıyla mesleki kıdem yılları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik farklılık analizine yer verilmiştir.

Tablo 4.3: Katılımcıların İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Mesleki Kıdem Yıllarına Göre Farklılık Analizi

		N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata	F	Sig.p.
Kazanım Alt Boyutu	1-5 Yıl	52	3,5135	,73778	,10231	1,957	0,100
	6-10 Yıl	39	3,4641	,74921	,11997		
	11- 15 Yıl	129	3,5326	,57760	,05085		
	16-20 Yıl	67	3,4090	,48328	,05904		
	20 Yıl ve Üzeri	107	3,6626	,63788	,06167		
	Toplam	394	3,5376	,62469	,03147		
İçerik Alt Boyutu	1-5 Yıl	52	3,4827	,77351	,10727	2,784	0,026
	6-10 Yıl	39	3,4179	,66169	,10595		
	11- 15 Yıl	129	3,5643	,57728	,05083		
	16-20 Yıl*	67	3,3791	,47849	,05846		
	20 Yıl ve Üzeri**	107	3,6682	,65741	,06355		
	Toplam	394	3,5358	,62811	,03164		
Eğitim Alt Boyutu	1-5 Yıl	52	3,4603	,71465	,09910	2,642	0,033
	6-10 Yıl	39	3,5590	,65545	,10496		
	11- 15 Yıl	129	3,4403	,57996	,05106		
	16-20 Yıl*	67	3,3045	,55635	,06797		
	20 Yıl ve Üzeri**	107	3,5988	,63285	,06118		
	Toplam	394	3,4746	,62259	,03137		
Değerlendirme Alt Boyutu	1-5 Yıl	52	3,2654	,68682	,09524	2,819	0,025
	6-10 Yıl	39	3,3231	,73070	,11701		
	11- 15 Yıl	129	3,2729	,61742	,05436		
	16-20 Yıl*	67	3,2090	,55752	,06811		
	20 Yıl ve Üzeri**	107	3,5028	,70382	,06804		
	Toplam	394	3,3284	,65960	,03323		

Kaynak: Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin mesleki kıdem yıllarına göre farklılık analizi Tek Yönlü ANOVA Testi aracılığı ile incelenmiş ve öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin mesleki kıdem yıllarına göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Sig.p. < 0,05). Söz konusu farklılıkların kaynağını belirlemek için gerçekleştirilen post-hoc (Tukey testi) analizi neticesinde 20 yıl ve üzerinde mesleki kıdem yılına sahip olan katılımcıların sosyal bilgiler öğretim programı değerlendirme anketi içerik, eğitim ve değerlendirme alt boyutlarına ilişkin görüşlerinin 16-20 yıl arasında mesleki kıdem yılına sahip olan katılımcılara göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

4.1.1.3. Katılımcıların Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Mezun Olunan Okula Göre Farklılık Analizi

Tablo 4.4’de araştırma katılımcılarının sosyal bilgiler öğretim programına yönelik algılarıyla mezun oldukları okul arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik farklılık analizine yer verilmiştir.

Tablo 4.4: Katılımcıların İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Mezun Olunan Okula Göre Farklılık Analizi

		N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata	F	Sig.p.
Kazanım Alt Boyutu	Eğitim Enstitüsü	3	3,1000	0,00000	0,00000	2,474	0,075
	Eğitim Fakültesi	293	3,5102	,64194	,03750		
	Fen - Edebiyat Fakültesi	36	3,7389	,75452	,12575		
	Öğretmen Okulu	34	3,6824	,28759	,04932		
	Eğitim Yüksekokulu	3	4,1000	0,00000	0,00000		
	Diğer	25	3,3560	,48484	,09697		
	Toplam	394	3,5376	,62469	,03147		
İçerik Alt Boyutu	Eğitim Enstitüsü	3	3,0000	0,00000	0,00000	3,614	0,103
	Eğitim Fakültesi	293	3,4983	,63372	,03702		
	Fen - Edebiyat Fakültesi	36	3,7333	,82808	,13801		
	Öğretmen Okulu	34	3,7941	,31808	,05455		
	Eğitim Yüksekokulu	3	4,1000	0,00000	0,00000		
	Diğer	25	3,3360	,38393	,07679		
	Toplam	394	3,5358	,62811	,03164		
Eğitim Alt Boyutu	Eğitim Enstitüsü	3	3,4667	0,00000	0,00000	1,708	0,132
	Eğitim Fakültesi	293	3,4617	,65028	,03799		
	Fen - Edebiyat Fakültesi	36	3,6778	,74211	,12369		
	Öğretmen Okulu	34	3,4863	,19107	,03277		
	Eğitim Yüksekokulu	3	3,9333	0,00000	0,00000		
	Diğer	25	3,2640	,46087	,09217		
	Toplam	394	3,4746	,62259	,03137		
Değerlendirme Alt Boyutu	Eğitim Enstitüsü	3	2,8000	0,00000	0,00000	2,394	0,137
	Eğitim Fakültesi	293	3,3481	,66952	,03911		
	Fen - Edebiyat Fakültesi	36	3,4667	,79138	,13190		
	Öğretmen Okulu	34	3,1294	,23032	,03950		
	Eğitim Yüksekokulu	3	4,0000	0,00000	0,00000		
	Diğer	25	3,1520	,68625	,13725		
	Toplam	394	3,3284	,65960	,03323		

Kaynak: Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin mezun olunan fakülteye göre farklılık analizi Tek Yönlü ANOVA Testi aracılığı ile incelenmiş ve öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin mezun olunan fakülteye göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig.p. > 0,05).

4.1.2. Katılımcıların Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Branşlarına Göre Farklılık Analizi

Tablo 4.5’de araştırma katılımcılarının sosyal bilgiler öğretim programına yönelik algılarıyla branşları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik farklılık analizine yer verilmiştir.

Tablo 4.5: Katılımcıların İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Branşa Göre Farklılık Analizi

BRANŞINIZ		N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata Ort.	t	Sig.p.
Kazanım Alt Boyutu	Sınıf Öğretmenliği	354	3,5395	,63622	,03381	0,187	0,851
	Diğer	40	3,5200	,51798	,08190		
İçerik Alt Boyutu	Sınıf Öğretmenliği	354	3,5353	,63462	,03373	-0,045	0,964
	Diğer	40	3,5400	,57459	,09085		
Eğitim Alt Boyutu	Sınıf Öğretmenliği	354	3,4838	,62104	,03301	0,871	0,384
	Diğer	40	3,3933	,63834	,10093		
Değerlendirme Alt Boyutu	Sınıf Öğretmenliği	354	3,3288	,66844	,03553	0,035	0,972
	Diğer	40	3,3250	,58299	,09218		

Kaynak: Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin branşlarına göre farklılık analizi Bağımsız T-Testi aracılığı ile incelenmiş ve öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin branşlarına göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. P > 0,05).

4.1.3. Katılımcıların Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Öğretim Programıyla İlgili Bilgiyi Edinme Şekillerine Göre Farklılık Analizi

Tablo 4.6’da araştırma katılımcılarının sosyal bilgiler öğretim programına yönelik algılarıyla programla ilgili bilgiyi edinme şekilleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik farklılık analizine yer verilmiştir.

Tablo 4.6: Katılımcıların İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Programla İlgili Bilgiyi Edinme Şekline Göre Farklılık Analizi

Bilgi Edinme Şekli		N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata	F	Sig.p
Kazanım Alt Boyutu	Hizmet Öncesinde	176	3,4960	,62100	,04681	0,784	0,457
	Hizmet içi faaliyetleri ile	126	3,5857	,67879	,06047		
	Diğer	92	3,5511	,55142	,05749		
	Toplam	394	3,5376	,62469	,03147		
İçerik Alt Boyutu	Hizmet Öncesinde	176	3,4506	,62216	,04690	2,965	0,053
	Hizmet içi faaliyetleri ile	126	3,6000	,68200	,06076		
	Diğer	92	3,6109	,54318	,05663		
	Toplam	394	3,5358	,62811	,03164		
Eğitim Alt Boyutu	Hizmet Öncesinde	176	3,3936	,61559	,04640	2,723	0,067
	Hizmet içi faaliyetleri ile	126	3,5429	,69168	,06162		
	Diğer	92	3,5362	,51487	,05368		
	Toplam	394	3,4746	,62259	,03137		
Değerlendirme Alt Boyutu	Hizmet Öncesinde	176	3,2898	,59858	,04512	2,860	0,058
	Hizmet içi faaliyetleri ile	126	3,4413	,70759	,06304		
	Diğer	92	3,2478	,68924	,07186		
	Toplam	394	3,3284	,65960	,03323		

Kaynak: Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin programla ilgili bilgiyi edinme şekline göre farklılık analizi Tek Yönlü ANOVA Testi aracılığı ile incelenmiş ve öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin bilgiyi edinme şekline göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig.p. > 0,05).

SONUÇ

Bu araştırma, ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik öğretmen görüşlerini çeşitli demografik değişkenlere göre incelemeyi amaçlamıştır.

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında elde edilen bulgular, Sosyal Bilgiler öğretim programına yönelik katılımcıların genel olarak olumlu görüşlere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcılar, öğretim programının kazanımlarının açık ve anlaşılır olduğunu, içerik ile kazanımlar arasında tutarlılık bulunduğunu ve programın öğretim ilkelerine dayalı biçimde yapılandırıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca kazanımların konu alanı özellikleriyle uyumlu olduğu ve öğrencilerin kazanımlardan haberdar edildiği yönündeki değerlendirmeler de dikkat çekmiştir.

Bununla birlikte, öğretim programının değerlendirilmesi süreçlerinde yeterli paydaş katılımının sağlanmadığı, öğrencilere bilgiye ulaşma yollarını öğretme konusunda sınırlılıklar bulunduğu ve bireysel farklılıklara yönelik yeterince hassasiyet gösterilmediği gibi zayıf görülen yönler de tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, öğretim programının yapı açısından yeterli görülmesine karşın uygulama sürecinde bazı pedagojik eksikliklerin bulunduğunu göstermektedir.

Elde edilen bulgular, mevcut literatür ile büyük ölçüde örtüşmektedir. Öğretim programlarının başarıya ulaşmasında açık, anlaşılır ve sistematik olarak yapılandırılmış kazanımların büyük öneme sahip olduğu birçok araştırmada vurgulanmaktadır (Demirel, 2017; Kırmızı, 2020). Bu bağlamda, katılımcıların program kazanımlarını açık bulmaları ve içerikle tutarlı olduğunu düşünmeleri, öğretim programının kuramsal düzlemde etkili biçimde tasarlandığını göstermektedir.

Buna karşın, düşük ortalama değerine sahip olan maddeler programın uygulama sürecinde bazı sorunların yaşandığına işaret etmektedir. Özellikle program değerlendirme sürecine tüm paydaşların yeterince dahil edilmediği yönündeki bulgu, değerlendirme sürecinin kapsayıcılığı ve geçerliliği açısından önemli bir eksikliktir. Bu durum, Başaran (2018) tarafından yapılan benzer bir çalışmada da dile getirilmiştir. Aynı şekilde, öğrencilere bilgiye ulaşma yollarını

kazandırma ve bireysel farklılıkları gözetme konularındaki zayıflıklar, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı ile çelişmektedir. Halbuki yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci merkezli, bireysel farklılıklara duyarlı ve sorgulama temelli öğrenme süreçleri ön plandadır (Yıldırım & Şimşek, 2021).

Bu sonuçlar ışığında, öğretim programının değerlendirme ve uygulama süreçlerinde iyileştirmeler yapılması gerektiği söylenebilir. Program geliştirme sürecinde öğretmen, öğrenci ve veli gibi paydaşların daha aktif roller üstlenmesi sağlanmalı; öğretim stratejileri bireysel farklılıkları dikkate alacak biçimde yeniden yapılandırılmalıdır. Ayrıca programın sadece içerik değil, pedagojik etkililik açısından da sürekli olarak gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Araştırmada, öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bağımsız T-Testi sonuçlarına göre, cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin görüşleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı (Sig. $p > 0,05$) tespit edilmiştir. Bu durum, sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerin cinsiyetler arasında eşit dağıldığını ve bu değişkenin öğretmenlerin görüşleri üzerindeki etkisinin minimal olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlerin mesleki kıdem yıllarına göre görüşlerinin farklılık gösterdiği bulunmuştur. Tek Yönlü ANOVA Testi ile elde edilen sonuçlar, mesleki kıdem yıllarına göre öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinde anlamlı farklılıklar olduğunu (Sig. $p < 0,05$) göstermiştir. Post-hoc Tukey testi sonuçları, 20 yıl ve üzerinde mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin, 16-20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlere kıyasla, sosyal bilgiler öğretim programının içerik, eğitim ve değerlendirme alt boyutlarına ilişkin daha yüksek görüşlere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, deneyimin öğretmenlerin öğretim programlarına yönelik görüşlerini etkileyebileceğini ve zamanla programın değerlendirilmesine ilişkin görüşlerin daha da iyileşebileceğini göstermektedir.

Öğretmenlerin mezun oldukları fakültelere göre sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Tek Yönlü ANOVA Testi sonuçları, mezun olunan fakültenin öğretmenlerin görüşleri

üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını (Sig. $p > 0,05$) göstermiştir. Bu sonuç, öğretmenlerin eğitim aldıkları fakültelere göre program görüşlerinin benzer olduğunu ve fakülteler arası eğitim farklılıklarının bu konuda belirleyici olmadığını ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin branşlarına göre sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Bağımsız T-Testi ile elde edilen sonuçlar, branşların öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşleri üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını (Sig. $p > 0,05$) göstermiştir. Bu bulgu, öğretmenlerin branşlarına bağlı olarak sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinde önemli bir ayrım olmadığını ve branşların bu görüşler üzerinde belirleyici bir faktör olmadığını ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programıyla ilgili bilgiyi edinme şekline göre sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Tek Yönlü ANOVA Testi sonuçları bilgi edinme yollarının öğretmenlerin görüşleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını (Sig. $p > 0,05$) göstermiştir. Bu sonuç, öğretmenlerin bilgi edinme yollarına göre program görüşlerinin benzer olduğunu ve bilgi alma yolları arası farklılıklarının bu konuda belirleyici olmadığını ortaya koymaktadır.

Araştırma bulguları, öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin cinsiyet ve mezun olunan fakülte gibi demografik faktörlere göre farklılık göstermediğini, ancak mesleki kıdem yıllarına göre anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Deneyim ve kıdem süresinin, öğretmenlerin öğretim programlarına yönelik görüşleri üzerinde etkili olabileceği ve daha deneyimli öğretmenlerin programın çeşitli boyutlarını daha yüksek değerlendirebileceği sonucuna varılabilir. Diğer yandan, branşlar ve mezun olunan fakülteler arasındaki görüş farklılıklarının bulunmaması, öğretmenlerin programın değerlendirilmesinde daha ortak bir anlayışa sahip olduğunu ve bu faktörlerin öğretim programı üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu göstermektedir.

Araştırmada, öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin görüşleri üzerinde anlamlı bir etkisi

olmadığını göstermektedir. Bu durum, öğretmenlerin eğitim programı değerlendirmeleri ve cinsiyetin etkisi üzerine yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edildiğini ortaya koymaktadır. Örneğin, İnce (2023) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, öğretmenlerin eğitim programı değerlendirme düzeylerinin cinsiyet, yaş ve eğitim türü gibi değişkenlere göre istatistiksel olarak farklılık göstermediği belirtilmiştir. Benzer şekilde, Demir ve Toraman (2021) da öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlığı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ifade etmiştir.

Cinsiyetin eğitim programı üzerindeki etkisi, bazı araştırmalarda daha karmaşık bir şekilde ele alınmıştır. Örneğin, Gurung ve Rajbanshi (2020) tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmen eğitimi müfredatının cinsiyet açısından değerlendirilmesi, kadınların deneyimlerinin müfredatın inşasında yeterince dikkate alınmadığını göstermektedir. Bu durum, öğretmenlerin cinsiyet eşitliği konusundaki farkındalıklarının, öğretim programlarına yansımaları etkileyebilir. Ayrıca, Kaya ve Ok (2016) tarafından yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin müfredat tasarımı ve uygulama süreçlerinin cinsiyetle ilgili farklılıklar göstermediği vurgulanmıştır.

Cinsiyetin eğitimdeki rolü üzerine yapılan başka bir çalışma, öğretmenlerin cinsiyet temelli yaklaşımlarının eğitim programlarına nasıl yansıdığını incelemiştir. (Watson-Canning, 2020), sosyal bilgiler müfredatında kadınların ve azınlıkların temsili eksikliğini ele alarak, bazı öğretmenlerin alternatif müfredat bakış açıları kullanarak cinsiyet meselelerini sınıflarına dahil ettiklerini bildirmiştir. Bu tür yaklaşımlar, öğretmenlerin cinsiyetle ilgili konularda daha duyarlı hale gelmelerine yardımcı olabilir. Araştırmada elde edilen bulgular, öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin cinsiyetle ilgili değişkenlerden etkilenmediğini göstermektedir.

Araştırmada, öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin mesleki kıdeme göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, mesleki kıdem değişkeninin öğretmenlerin görüşleri üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bu durum, öğretmenlerin eğitim programı değerlendirmeleri ve mesleki kıdemin etkisi üzerine yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edildiğini ortaya koymaktadır. Örneğin Çeliktaş ve Sönmez

(2021) araştırmasında, öğretmenlerin mesleki kıdem yılına göre programın öğeleri hakkındaki görüşlerinde anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir. Özellikle, mesleki deneyimi yüksek olan öğretmenlerin programın içeriği ve uygulama süreçlerine dair daha eleştirel görüşler sundukları tespit edilmiştir. Döner'in (2019) Yüksek Lisans Tezinde, 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın ortaokul düzeyindeki uygulamaları öğretmen görüşleriyle değerlendirilmiştir. Araştırma, öğretmenlerin programın kazanım, içerik, uygulama ve değerlendirme aşamalarındaki görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Özellikle deneyimli öğretmenlerin programın uygulama sürecinde karşılaştıkları zorlukları daha ayrıntılı şekilde ifade ettikleri görülmüştür.

Gümüş ve diğerleri (2018), sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşlerini incelemiştir. Araştırma, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin, uygulama derslerinin içeriği ve öğretim üyeleriyle olan etkileşimleri konusundaki görüşlerini etkilediğini göstermektedir. Deneyimli öğretmenler, uygulama derslerinin daha fazla pratiğe dayalı olmasını ve öğretim üyelerinin rehberliğinin güçlendirilmesini talep etmektedirler. Araştırmada elde edilen bulgular, öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin mesleki kıdemle ilgili değişkenlerden etkilendiğini göstermektedir.

Araştırmada, öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin mezun olunan okul türüne göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, mezun olunan okul değişkeninin öğretmenlerin görüşleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Bu durum, öğretmenlerin eğitim programı değerlendirmeleri ve mezun olunan okulun etkisi üzerine yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edildiğini ortaya koymaktadır.

Çeliktaş ve Sönmez (2021) çalışmalarında 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Araştırma, öğretmenlerin programın uygulanabilirliği, içeriği ve öğretim yöntemleri hakkında görüşlerini toplamıştır. Çalışma, öğretmenlerin eğitim aldıkları kurumların öğretim programları üzerindeki etkilerini dolaylı olarak değerlendirmektedir. Döner (2019) tez çalışmasında, 2018 Sosyal Bilgiler Programı'nın ortaokul müfredat değişikliği ve öğretmen görüşleri üzerine

odaklanmaktadır. Araştırma, öğretmenlerin müfredat değişikliklerine nasıl adapte olduklarını ve bu değişikliklerin öğretim süreçlerine etkilerini incelemektedir. Bu çalışma da öğretmenlerin eğitim aldıkları kurumların öğretim programları üzerindeki etkilerini dolaylı olarak değerlendirmektedir. Pekuslu (2019) tez çalışmasında 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerini ele almaktadır. Araştırma, öğretmenlerin programın içeriği, uygulanabilirliği ve öğretim yöntemleri hakkında görüşlerini toplamıştır. Çalışma, öğretmenlerin eğitim aldıkları kurumların öğretim programları üzerindeki etkilerini dolaylı olarak değerlendirmektedir. Araştırmada elde edilen bulgular, öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin mezun olunun okul türü ile ilgili değişkenlerden etkilenmediğini göstermektedir.

Araştırmada, öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin branşlarına göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, branş değişkeninin öğretmenlerin görüşleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Bu durum, öğretmenlerin eğitim programı değerlendirmeleri ve branşın etkisi üzerine yapılan diğer çalışmaların bir kısmıyla benzer bir kısmıyla farklı sonuçlar elde edildiğini ortaya koymaktadır. Örneğin, Kösemen (2012) tez çalışmasında, öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerini, epistemolojik inançları bağlamında değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu tezde, öğretmenlerin branşlarına yönelik tutumlarıyla, programın çeşitli boyutlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Adalar ve Yüksel'in (2017), çalışmasında ise farklı branş öğretmenleriyle beraber sosyal bilgiler öğretmenlerinin de yer aldığı program değerlendirme çalışmasında, branş değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterdiği ortaya koyulmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgular, öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin branşla ilgili değişkenlerden bazı çalışmalarda etkinlendiğini bazı çalışmalarda etkilenmediğini göstermektedir.

Araştırmada, öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşlerinin mezun olunan okul türüne göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, mezun olunan okul değişkeninin öğretmenlerin görüşleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Bu durum,

öğretmenlerin eğitim programı değerlendirmeleri ve mezun olunan okulun etkisi üzerine yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edildiğini ortaya koymaktadır.

İzmir ilindeki sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul temelli mesleki gelişim programlarına yönelik görüşlerini inceleyen bir araştırma (Avcı Akçalı ve Özlü, 2024), öğretmenlerin mesleki gelişim programlarına katılımının, öğretim programına dair görüşlerini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Mesleki gelişim programlarına katılım oranı arttıkça, öğretmenlerin programın etkinliğine dair görüşlerinin de güçlendiği bulunmuştur. Araştırmada elde edilen bulgular, alanyazındaki ulaşılan çalışmayla farklı sonuçlar içermektedir.

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler öğretim programına ilişkin görüşleri; cinsiyet, mezun olunan okul türü, branş ve programla ilgili bilgi edinme durumu değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermemekle birlikte, mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bulgular, mesleki deneyimi daha fazla olan öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler öğretim programına yönelik değerlendirmelerinde daha eleştirel ve uygulama odaklı bir bakış açısı geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Bu durum, deneyimle birlikte öğretim programının güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerine dair daha derinlikli farkındalık kazanıldığını göstermektedir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin hizmet süresi arttıkça programın uygulanabilirliği, öğrenci ihtiyaçlarına uygunluğu ve öğretimsel yönleri hakkında daha somut gözlemler yapabildikleri söylenebilir. Bu bağlamda, program geliştirme süreçlerinde farklı kıdem düzeylerindeki öğretmenlerin deneyimlerinden yararlanılmasının, uygulama sürecini daha işlevsel ve etkili hale getirebileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

-Mesleki kıdeme bağlı deneyim paylaşımı desteklenmelidir. Araştırmada yalnızca mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık görülmesi, deneyimli öğretmenlerin Sosyal Bilgiler öğretim programına dair daha gelişmiş ve uygulamaya dönük görüşlere sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Bu nedenle, kıdemli öğretmenlerin deneyimlerinden yararlanılmasını sağlayacak mentorluk

uygulamaları, mesleki gelişim toplantıları ve iyi uygulama örneklerinin paylaşılacağı platformlar oluşturulmalıdır.

-Hizmet içi eğitim programları çeşitlendirilerek tüm öğretmenlere ulaştırılmalıdır. Cinsiyet, mezun olunan okul türü, branş ya da programla ilgili bilgi edinme durumu gibi değişkenlerde anlamlı fark olmaması, öğretmenlerin bu konularda benzer düzeyde bilgiye sahip olduklarını göstermektedir. Ancak bu durum, bilgi düzeyinin yeterli olduğu anlamına gelmemelidir. Bu nedenle, öğretim programına yönelik güncel içeriklerle desteklenmiş, uygulamaya dönük, katılımcı temelli hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.

-Yeni başlayan öğretmenlere yönelik program oryantasyonları düzenlenmelidir. Kıdemi az olan öğretmenlerin programı anlamada ve uygulamada daha fazla desteğe ihtiyaç duydukları göz önünde bulundurularak, mesleğe yeni başlayan öğretmenler için sosyal bilgiler öğretim programının felsefesi, yapısı ve uygulama örneklerini içeren oryantasyon seminerleri faydalı olabilir.

-Program geliştirme sürecine farklı kıdem düzeyindeki öğretmenler dahil edilmelidir. Öğretmenlerin kıdemlerine göre öğretim programına ilişkin değerlendirmelerinin farklılık göstermesi, öğretmen deneyiminin programın gelişimi için önemli bir kaynak olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, program geliştirme çalışmalarına hem deneyimli hem de daha az deneyimli öğretmenlerin katılımı sağlanarak, programın farklı açılardan değerlendirilmesine olanak tanınmalıdır.

-İleride yapılacak araştırmalarda nitel verilere yer verilmelidir. Bu çalışmada yalnızca nicel veriler kullanılmıştır. Öğretmenlerin program hakkındaki düşüncelerini daha derinlemesine anlayabilmek adına nitel araştırma yöntemlerine (görüşme, odak grup, gözlem vb.) yer verilen çalışmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adalar, H., & Yüksel, İ. (2017). Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri ve Diğer Branş Öğretmenlerinin Görüşleri Açısından Zekâ Oyunları Öğretim Programı. *Electronic Turkish Studies*, 12(28), 1-24.
- Akçalı, A. A., & Özlü, A. (2024). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Okul Temelli Mesleki Gelişim Programına Yönelik Görüşleri: İzmir İli Örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 1929-1947.
- Aktepe, V., Tahiroğlu, M. & Sargın, S. (2014). İlkokul 4.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları. *Turkish Journal of Social Research/Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18 (1), 259-272.
- Avcı, E. K., & Turan, S. (2025). 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Disiplinlerarasılık. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1-30.
- Başaran, İ. E. (1996). *Türkiye Eğitim Sistemi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Başaran, M. (2018). *Öğretim Programı Değerlendirme Sürecinde Öğretmen Görüşleri: Nitel Bir Araştırma*. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 14(2), 145–165.
- Çalışkan, H., Uymaz, M. & Tekin, D. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Yeterliklerinin Değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(14), 240-261.
- Çeliktas, G. B., & Sönmez, Ö. F. (2021). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Tokat İli Örneği). *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 257-276.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (19), 207-237.
- Çetinoğlu, A. (2013). *Sosyal Bilgiler Eğitimi Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Programa İlişkin Algı ve Beklentileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, E. & Toraman, Ç. (2021). Öğretmenlerin Eğitim Programı Okuryazarlığı Düzeyleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1516-1528.
- Demircioğlu, İ. H. (2004). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2017). *Eğitimde Program Geliştirme: Kuramdan Uygulamaya* (26. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. (2024). *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Demirkan, Ö. & Saraçoğlu, G. (2016). Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin Derslerde Kullandıkları Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşleri, *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 2(1), 2-11.
- Doğanay, A. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayınları.
- Döner, N. (2019). *2018 Sosyal Bilgiler Programı Ortaokul Müfredat Değişikliği ve Öğretmen Görüşleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duran, H. (2011). Sosyal Bilgilerde Sosyolojinin Yeri ve Önemi. R. Turan, K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri İçinde* (ss. 174-191). 2. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Edwards, J. & Fogelman, K. (2005). Citizenship Education and Cultural Diversity. In L. Mal, M. Celia & M. Sohan (Eds.), *Education, Culture and Values Politics, Education and Citizenship* (p. 146-164). Falmer Press
- Erden, M. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Erdoğan, Y. (2006). Yaratıcılık ile Öğretmen Davranışları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 95-106.
- Erginer, E. (2018). Eğitim-Öğretim-Milli Eğitimin İlkeleri-Program. A. Uzunöz ve V. Aktepe (Ed.), *Özel Öğretim Yöntemleri Cilt-1* içinde (ss. 2-21). Ankara: Pegem Akademi.
- Fromm, E. (2011). *Özgürlük Korkusu*. (Çev. Selma Koçak). İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- Gevenç, S. (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Fıkraların Kullanımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi.
- Gurung, L. ve Rajbanshi, R. (2020). Gender Assessment of Teacher Education Curricula: A Case Study of Kathmandu University, School of Education. *Social Inquiry Journal of Social Science Research*, 2(2), 38-63.
- Gümüş, N., Özbaş Çulha, B., Gülersoy, A. E., Duman, D., Türker, H., Avcı, G., & Dikiciğil, Ö. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “Öğretmenlik Uygulaması” Dersine İlişkin Görüş ve Önerileri. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(11), 593-613.
- Güvenç, B. (1994). *Kültür ve Eğitim: Derlemeler*. Ankara: Gündoğan Yayıncılık.
- İnce, G. (2023). Curriculum Literacy Perception Level Of Teachers. *International Journal of Educational Research Review*, 8(3), 422-434.
- İskender, P. & Altunayşam, E. (2006). İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Öğretimi Açısından Olması Gereken Donanım ve İnsan Kaynakları. *Milli Eğitim, Bahar*, 34 (170). 1-11.

- Kan, Ç. (2006). Etkili Sosyal Bilgiler Öğretimi Arayışı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 537-544.
- Kaya, S. & Ok, A. (2016). The Second Grade English Language Curriculum: Theory-Practice Congruence. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 6(4), 491-512.
- Kılıçoğlu, G. (2007). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Kars ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kars: Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıçoğlu, G. (2009). Sosyal bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi. M. Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde* (ss.4-16). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kırmızı, F. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Journal of Social Studies Education Research*, 11(3), 1-28.
- Kottler, E. & Gallavan, N. P. (2013). Öğretim programını geliştirecek standartları anlayın. S. B. Demir (Çev. Ed.) ve G. Kılıçoğlu (Çev). *Sosyal bilgiler öğretiminde başarının sırları (Sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adayları için)*. (ss. 19-20) içinde. Eğiten Kitap. (Orijinal eserin yayın tarihi, 2007).
- Kösem, S. (2012). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Epistemolojik İnançları Bağlamında Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kulak, H. & Ayparçası, M. (2018). Sınıf Öğretmenlerinin Öğretimsel Stratejilere Yöntemlere ve Tekniklere İlişkin Görüşleri: Tükçe Dersine Yönelik Bir Araştırma. *İmgelem*, 2(3), 27-58.
- MEB (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Ders Kitapları.
- NCSS (1993). *The Social Studies Professional*. Washington DC: National Council for the Social Studies.
- Ocak, G. & Didin, M. (2018). Relation between Interviews for Constructivist Social Studies Learning and Teaching Process of Students" and Their Attitudes towards Social Studies Lesson. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, (6), 1-14.
- Özbaran, S. (2005). *Tarih, Tarihçi ve Toplum*. İstanbul: Tarih Vakfı.
- Özdemir, S. & Yalın, H. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Öztürk, C. & Otluoğlu, R. (2002). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2007). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış* içinde (ss. 1-31). 3. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Pazarlı, O. (1970). *Sosyoloji*. İstanbul: Yükselen Matbaacılık.
- Pekuslu, M. N. (2019). 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri (Isparta ili örneği), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Safran, M. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış. B. Tay, A. Öcal, (Ed.), *Özel Öğretim Yöntemleri ile Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (ss. 2-16). 2. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Schultz, D. P & Schultz, S. E. (2002). *Modern Psikoloji Tarihi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Singh, S. (2003). *Simple Random Sampling. in Advanced Sampling Theory With Applications*. Springer.
- Sözer, E. (1998). Sosyal Bilgiler Programının Amaçları, İlkeleri ve Temel Özellikleri. G. Can (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (ss. 15-39). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Subaşı, Y. (2014). Ortaokul Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Güncel Olaylar Bağlamında Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(2), 49-65.
- Sürücü, A. & Ünal, A. (2018). Öğrenci Motivasyonunu Artıran ve Azaltan Öğretmen Davranışlarının İncelenmesi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 253-295.
- Tümertekin, E. & Özgüç, N. (2002). *Beşeri Coğrafya. İnsan. Kültür. Mekan*. İstanbul: Çantay Kitabevi
- Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler*. Ankara: Alkım Yayıncılık.
- Watson-Canning, A. (2020). Gendering Social Studies: Teachers' Intended And Enacted Curriculum And Student Diffraction. *Journal Of curriculum Studies Research*, 2(1), 55-75.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (12. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

Ek 1: Milli Eğitim Bakanlığı İzinleri İçin Üniversiteye Yazılan Dilekçe

ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİNE

27/12/2023

BAŞVURU NO	:
ÜNİVERSİTE ADI	ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
ENSTİTÜ ADI	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BÖLÜM ADI	EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
ÜNVAN	Öğrenci
TC KİMLİK NUMARASI	:
KONU	İLKOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
ARAŞTIRMA TÜRÜ	Yüksek Lisans Tezi
ÖRNEKLEM GRUBU	Öğretmen,
KAPSAMI	Okul/Kurum,
İLLER	ANKARA
KURUM TÜRLERİ	Resmi İlkokul,
İLETİŞİM BİLGİLERİ	

Yukarıda bilgileri bulunan proje uygulamaları için Milli Eğitim Bakanlığından gerekli izinlerin alınması hususunda gereğini bilgilerinize arz ederim.

Ek listesi

Tez Önerisi
Katılım Kabul Formu
Veri toplama araçları

İmza
SÜLEYMAN ÖZCAN
Öğrenci

Ek 2: Etik Kurul Onayı

Kurum Kayıt Tarihi ve

Sayısı:26.11.2023/369692

Protokol No:331

30.11.2023



T.C

ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ

İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARARI

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Anket
BAŞLIK:	İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi
SORUMLU ARAŞTIRMACI:	Dr. Hüseyin ÇEVİK
YARDIMCI ARAŞTIRMACI:	Süleyman ÖZCAN
KARAR:	UYGUN

ETİK KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Şaban ÇELİKOĞLU Başkan

Prof. Dr. Ahmet Ferda ÇAKMAK
Üye

Prof. Dr. Ahmet EFİLOĞLU
Üye
Katılmadı

Prof. Dr. Mehmet CURAL
Üye

Doç. Dr. Yücel NAMAL
Üye
Katılmadı

Doç. Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Çağatay BÜYÜKUYSAL
Üye

Ek 3: İlkokullarda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Anketi

İlkokullarda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Değerli katılımcı, Bu anket İlkokullarda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının değerlendirilmesi amacı ile hazırlanmıştır. Verdiğiniz yanıtlar gizli tutulacak ve elde edilen sonuçlar sadece akademik çalışma amacı ile kullanılacaktır. Doğru ya da yanlış cevap bulunmamaktadır. Her bir cümleyi okuduktan sonra cümleye ne derecede katıldığınızı ya da katılmadığınızı puanlandırınız. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız ve her bir madde için tek yanıt olacak şekilde 1'den (hiç katılmıyorum) 5'e (tamamen katılıyorum) kadar puan veriniz. Soruları içtenlikle yanıtlamanız araştırmanın sonuçları açısından son derece önemlidir. Katkılarınız için içtenlikle teşekkür ederiz.

Cinsiyet : Kadın () Erkek ()

Yaş : ()

Mesleki Kıdeminiz : 1-5 () 6-10 () 11-15 () 16-20 () 20 ve Üstü Yıl ()

Mezun Olduğunuz Okul: ÖĞRETMEN OKULU () EĞİTİM ENSTİTÜSÜ ()

EĞİTİM YÜKSEKOKULU () EĞİTİM FAKÜLTESİ () FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ () DİĞER ()

Branşınız : SINIF ÖĞRETMENLİĞİ () DİĞER ()

Uygulanmakta Olan Eğitim Programı İle İlgili Bilgileri Nasıl Aldınız?

Hizmet Öncesinde () Hizmetiçi Eğitim İle () Diğer ()

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Program kazanımları toplumun ihtiyaçlarından hareket edilerek düzenlenmiştir.	1	2	3	4	5
2. Program içeriği ile kazanımlar arasında bir tutarlılık vardır.	1	2	3	4	5
3. Sosyal Bilgiler derslerinde anlatım öğretim ilkelerinden hareketle işlenmektedir.	1	2	3	4	5
4. Program kazanımları öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.	1	2	3	4	5
5. Program içeriğinde yer alan bilgiler öğrenci seviyesini yansıtmaktadır.	1	2	3	4	5
6. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin dikkati, konuya ve kazandırılacak davranışlara çekilmektedir.	1	2	3	4	5
7. Program kazanımları konu alanının özellikleri ile paralellik taşımaktadır.	1	2	3	4	5
8. Program değerlendirmesinde alternatif ölçme değerlendirme yaklaşımlarına ağırlık verilmektedir.	1	2	3	4	5
9. Sosyal Bilgiler dersi öğrencileri dersin kazanımlarından haberdar edilmektedir.	1	2	3	4	5
10. Program içeriği açık bir şekilde anlaşılmaktadır.	1	2	3	4	5
11. Sosyal Bilgiler derslerinde öğretime başlamak için gerekli önkoşul davranışları belirlenmektedir.	1	2	3	4	5
12. Program kazanımları öğretmenler tarafından açık ve anlaşılabilir niteliktedir.	1	2	3	4	5
13. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin önceden sahip oldukları davranışlarla, yeni derste kazanacakları davranışlar ilişkilendirilmektedir.	1	2	3	4	5

	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kısmen	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor
14. Program içeriğindeki bilgilere bakıldığında, bu bilgilerin güncel ve geçerli olduğu görülmektedir.	1	2	3	4	5
15. Sosyal Bilgiler dersi bilgiyi aktarmaktan çok öğrencilere bilgiye ulaşmaları konusunda yol göstermektedir.	1	2	3	4	5
16. Program değerlendirmesi öğretim içeriği, öğretim amaçları, öğretim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri, öğretim ortamları, öğrenci performanslarını kapsamaktadır.	1	2	3	4	5
17. Program kazanımları öğrenme alanlarını genel anlamda yansıtmaktadır.	1	2	3	4	5
18. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin konuyu kavrayabilmeleri için içerik açık, anlaşılabilir bir şekilde ifade edilmektedir.	1	2	3	4	5
19. Program içeriği öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak düzenlenmiştir.	1	2	3	4	5
20. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrenciler soru sormaya ve cevap vermeye isteklendirilip, cesaretlendirmektedir.	1	2	3	4	5
21. Program kazanımları öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun bir şekilde cevap vermektedir.	1	2	3	4	5
22. Sosyal Bilgiler dersi öğrenciler etkileşim içinde birbirlerinden öğrenmelerine imkân sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
23. Program içeriğini oluşturan alt disiplinler birbirleri ile ilişkili olarak yansıtılmıştır.	1	2	3	4	5
24. Program değerlendirmelerinde objektif araçlar kullanılmaktadır	1	2	3	4	5
25. Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin görüşlerini açık, özgür bir şekilde ifade etmelerine fırsat verecek demokratik ortamları sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
26. Program kazanımları kendi aralarında birbirleriyle tutarlıdır.	1	2	3	4	5
27. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin yansıtıcı düşünmesini, yaratıcı olmasını, bireysel ve grup problemlerini çözmesini gerektirecek etkinliklere yönelik uygulamalar yapılmaktadır.	1	2	3	4	5
28. Programın içeriği dikkate alındığında günlük yaşamla ilişkilendirilebileceği görülmektedir.	1	2	3	4	5
29. Sosyal Bilgiler derslerinde öğrenciler tartışma bitiminde ana temaları da belirleyerek, ortaya çıkan düşünceler konusunda genel özetler yapmaktadır.	1	2	3	4	5

30. Program kazanımları öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olarak tasarlanmıştır.	1	2	3	4	5
31. Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat edilmektedir.	1	2	3	4	5
32. Program değerlendirmelerinde Programla ilgili tüm kişilerden (öğretmen, öğrenci, yöneticiler, veliler vb.) bilgi alınmaktadır.	1	2	3	4	5
33. Program içeriğindeki konu alanları önceki öğrenmelerle ilişki kurulabilecek niteliktedir.	1	2	3	4	5
34. Sosyal Bilgiler derslerinde iletişim bütün öğeleriyle uygulanmaktadır.	1	2	3	4	5
35. Program kazanımları okullarımızda gerçekleştirilebilecek niteliktedir.	1	2	3	4	5
36. Program içeriğinde yer alan bilgilerin sunuluş sırası öğretim ilkelerine uygun bir şekilde düzenlenmiştir.	1	2	3	4	5
37. Sosyal Bilgiler derslerinde kazanımlar öğretim ortamlarında gerçekleştirilmektedir.	1	2	3	4	5
38. Program kazanımları toplumun genel beklentilerini yansıtmaktadır.	1	2	3	4	5
39. Program uygulanabilir bir niteliktedir.	1	2	3	4	5
40. Program değerlendirmesi programın başladığı andan itibaren, bitiminden belli bir süre sonraya kadar devam etmektedir.	1	2	3	4	5

Ek 4: Anket Kullanım İzni

Yüksek Lisans Tez Ölçeği İzin Hk. Gelen Kutusu x

↕ 🖨 🔗

S

süleyman özcan

3 Eki 2023 Sal 20:38 ☆

Gökçe Hocam iyi akşamlar, Adım Süleyman ÖZCAN. Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Tezli yüksek lisans öğrencisi

9

Gökçe KILIÇOĞLU

3 Eki 2023 Sal 20:59 ☆ 😊 ↩ ⋮

Alın: ben ▼

Merhaba Süleyman Hocam,
Ölçeği araştırmanızda kullanabilirsiniz.
İyi çalışmalar dilerim.
----- Orijinal Mesaj -----
Kimden: süleyman özcan <
Kime:
Gönderilenler: Tue, 03 Oct 2023 20:38:11 +0300 (TRT)
Konu: Yüksek Lisans Tez Ölçeği İzin Hk.

↩ Yanıtla

➡ Yönlendir

😊

Ek 5: Milli Eğitim İzin Üst Yazılar



T.C.
YENİMAHALLE KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü



Sayı : E-68191173-605,99-93824301
Konu : Araştırma İzni
(Süleyman ÖZCAN)

08.01.2024

İLKOKUL MÜDÜRLÜKLERİNE

İlgi : İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 02.01.2024 tarih ve 93434251 sayılı yazısı.

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Süleyman ÖZCAN'ın "İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" başlıklı çalışması kapsamında ilçemize bağlı ilkokullarda yapılacak uygulama talebinin uygun görüldüğüne dair İl Milli Eğitim Müdürlüğünün ilgi yazısı ve ekleri ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Cengiz ERGÜL
Müdür a.
Şube Müdürü

Ek : İlgi yazı ve ekleri

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.

Adres : Ragıp Tütene Cad. No:144 Yenimahalle/ANKARA

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No

E-Posta: ya

Kapı Adresi

Adresi:

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys> adresinden 6573-dc41-351b-b8b8-75b2 kodu ile doğrulanabilir.





T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü



Sayı : E-14588481-605.99-93434251
Konu : Araştırma İzni

02.01.2024

ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 22.12.2023 tarihli ve 392764 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans programında öğrencisi Süleyman ÖZCAN'ın "**İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi**" başlıklı çalışması kapsamında merkez ilçelerimize bağlı liselerde yapılacak uygulama talebi ilgi (a) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda, söz konusu araştırmanın Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ölçme araçlarını; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde okul ve kurum yöneticilerinin sorumluluğunda, gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüş olup çalışma tamamlandıktan sonra çalışmanın bir nüshasının **30 iş günü içerisinde adresine PDF olarak gönderilmesi** gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Yaşar KOÇAK
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Ek : Uygulama Araçları (3 Sayfa)

Dağıtım:
Gereği:
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Bilgi :
9 Merkez İlçe

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Emniyet mah. Alparslan Türkeş cad. no:4 (Ek Hizmet Binası AR-GE)

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Yenimahalle

Telefon No

E-Posta: ists

Kep Adresi

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorumu.meb.gov.tr> adresinden fb7d-b876-3d33-9270-05f3 koda ile teyit edilebilir.



ÖZ GEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Süleyman ÖZCAN
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Aldığı Sertifikalar :
Uzmanlık Alanı :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Sınıf Öğretmenliği	Ege Üniversitesi	2009
Lisans	Egzersiz ve Spor Bilimleri	İstanbul Üniversitesi	2024
Y. Lisans	Eğitim Programları ve Öğretimi	Bülent Ecevit Üniversitesi	2025

Görevler :

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Sınıf Öğretmeni	Şehit Er Erkan Akdeniz İlkokulu-Merkez/IĞDIR	2012-2017
Müdür Yardımcısı	Halfeli Milli İrade İlkokulu-Merkez/IĞDIR	2017-2020
Sınıf Öğretmeni	Tepecik Dostlar İlkokulu-Mamak/ANKARA	2020-2021
Müdür Yardımcısı	Orhangazi İlkokulu-Keçiören/ANKARA	2021-Devam

Eserler :

A. Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

A1.

B. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler:

B1. Özcan, S., & Çevik, H. (2024). Sınıf Öğretmenleri İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hakkında Ne Düşünüyor: Bir Değerlendirme Çalışması. 22. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Kasım 12- 15, 2024, Şanlıurfa, Türkiye.

C. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar veya kitaplardaki bölümler:

C1. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar:

C1.1.

C2. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplardaki bölümler:

C2.1.....

D. Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

- D1.....
- E. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler:
- E1.....
- F. Sanat ve tasarım etkinlikleri:
- F1.....
- G. Diğer yayınlar: *(Yukarıdaki maddelerde yer alan başlıklardaki kategorilere girmeyen ve belirtilmek istenen tüm eserler bu maddenin altında belirtilecektir.)*
- G1.....

